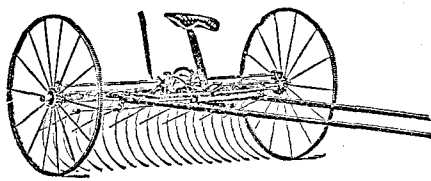

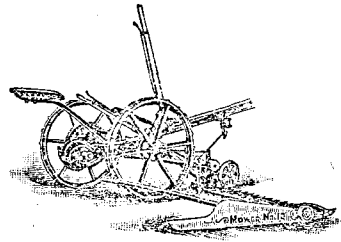
ERDÉLYI GAZDA

Legjobb és Legtökéletesebb

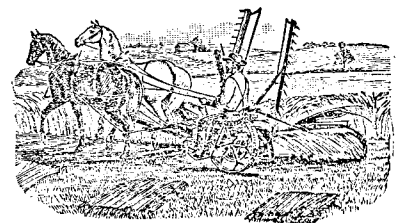
Fü- és Takarmány-kaszálók, teljesen aczél Széna-gyűjtő és Tarló-gerehlyék, Marokrakó és Kévekötő
 ● ● ● ● ● Aratógépek, Világhírű eredeti amerikai Johnston-gyártmány ● ● ● ● ●
Bächer Rudolf—Melichar Ferencz-nél Budapest, Nagymező-utca 68.

Vezérképviselő: SZÜCS ZSIGMOND.

Kimerítő árjegyzéket készséggel küldünk.

1266

Hydraulikus sajtók

Arany érem
 Szeged 1899.
 Arany érem
 Budap. 1899.
 Arany érem
 Pozsony 1902

hydrau-
 likus,
 sajtóért.

szőlő- és gyümölcsmust sajtolásra
 a nagy üzem számára 2 kitolható kosár-
 ral vagy 1 kosárral.
 Bor-, gyümölcsbor- és gyümölcsnedv-
 sajtókat kézihajtásra Heroulesnyomóerő-
 szerkezettel, fa- vagy vastányérral.

Gyümölcs- és
 szőlő-örlöket,
 bogyzó-
 gépeket,

Gyümölcs-aszaló készülékeket gyártanak és szállítanak jótállás mellett,
 mint különlegességet a legújabb szerkezetben

Mayfarth Ph. és Ta., Bécs, II/1.

különlegességi gyár gyümölcsértékesítési gépekben.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. Megrendelések idejekorán
 kéretnek. 1579

Hirdetmeny.

Kerestetik egy józanéletű megbiz-
 ható nős **gazdatiszt**, ki egy 800
 holdas gazdaságot szakértelemmel ve-
 zetni képes. Pályázók, kik románul is
 beszélni tudnak, tegyék ajánlataikat bi-
 zonyítványaik melléklésével **Br. Blomberg**
Lajosnál Gardánfalván u. p. Sülelmed, Szi-
 lágymegye.

1578

Őszi trágyázáshoz a

THOMAS-SALAKLISZT

csillag védjeggyel

helyesen alkalmazva, minden növény-
 nek legjobb és legolcsóbb foszforsavas
 műtrágyája. — Kivánatra szakmun-
 kákkal és árajánlattal készségesen
 szolgál: 1511

Kalmár Vilmos,

Budapest, VI., Teréz-körut 3.

a Thomaspfosphatfabriken G. m. b. H., Berlin
 magyarországi vezérképviselője.

Óvakodjunk a hamisításoktól és figyeljünk a védjegyre!
 Minden zsák ólomzárral és tartalomjelzéssel van ellátva.

Alkalmi ajándékoknak

legalkalmasabb bevásárlási forrása

STEIN S. és TÁRSA

első erdélyrészi kizárolagos gyermekruha üzlete, kapható
 újszülöttől 14 évesig Leány és fiuk részére Kabátok,
 Ruhák, Kötények, Kalapok, Kapischonok, Harisnyák,
 Kamáschlik, Gyermek fehérnemű minden nagyságban.

Mérték szerinti fűzők a legújabb formában és kényel-
 mes viseletűt készítenek. Vidéki rendelmenyt pontosan esz-
 közlök, gyermekruha rendelmenynél elegendő a kor meg-
 jelölése és pontosan találó átűt küldök. Baba kolengye,
 keresztelő készlet állandóan raktáron a legfinomabb kivi-
 telben. — **Határozott jutányos árak.**

Szives pártfogást kér

Stein S. és Társa,

Mátyás kir.-tér 2. sz.

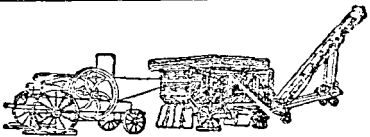
1434

1905. január 1-től a tanácsház alatti helyiségben.

- 1904. évi d.-szf.-mártoni kiállításon 5 díszoklevéllel kitüntetve.
- 1903. évi besztérczi kiállításon 2 ezüstéremmel kitüntetve.
- 1903. évi kolozsvári kiállításon 2 díszoklevéllel kitüntetve.
- 1902. évi pozsonyi kiállításon 3 oklevéllel kitüntetve.

KÁLLAI LAJOS motorgyára, BUDAPEST, VI., Gyár-u. 50.

Teljes jótállás kitünő cséplésért

A jelenkor legegyszerűbb és legtökéletesebb motorcséplő-készlete.

Gépezés nélkül könnyen kezelhetők. Ezen legújabb motorok terjesztése érdekében használt gőzgépek cserébe vétetnek.

Ezen motorcséplő-készletek felülmulhatlan kitűnősége felől tudakozódni lehet:

Báró Kemény József urnál Maros-Németi (Erdély).
Zeykfalvi Zeyk Dániel főispán urnál Nagy-Enyed.
Gróf Mikes Kelemen urnál Magyar-Csesztve.
Meskó Jakab urnál Csikmádéfalva stb. stb.

1454

Legbiztosabb olcsó üzem!

Ajánlja teljes jótállás mellett benzinmotorait malom- és iparüzemre, valamint

**Villamos Benzinlokomobil-
Cséplőkészlelit Kettős Tisztító-
szerkezettel.**

!!!Egyedül létező újdonság!!!

Önműködő, ellenőrző és biztosító-szelep.

Külön mezőgazdasági géposztály:

gőzgépek, malmok, járgányok, cséplők, vetőgépek stb.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

Lónyiró ollók,

Marhanyiró ollók,

Ló- és marhanyiró gépek „HELIOS”
istálló lámpa stb. s egyéb gazdasági cikkek

legjobb minőségben jutányos árban szerezhetők be

SCHOTTOLA ERNŐ

cégnél

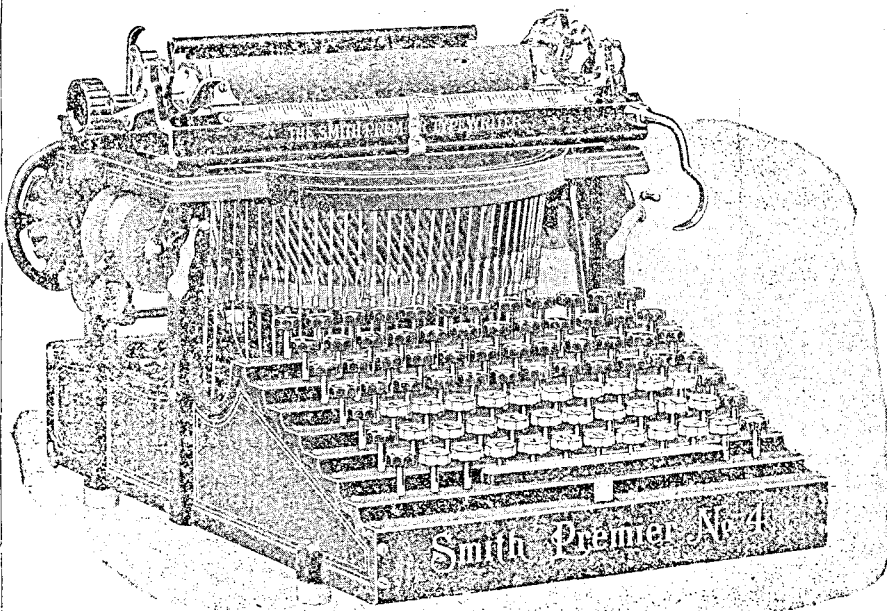
BUDAPEST, VI-ik kerület Andrásy-ut 2. szám.

Árjegyzék ingyen és bérmentve. 1532.

A SMITH-PREMIER-IRÓGÉP

a világ legjobb gépe. — Grand Prix 1900. Paris.

300,000 darab Smith-Premier már használatban.

Vezérképviselő Erdély, Szatmár- és Máramaros megyék részére:

Strasser Izidor

Kolozsvár, Wesselényi Miklós-utca 22.

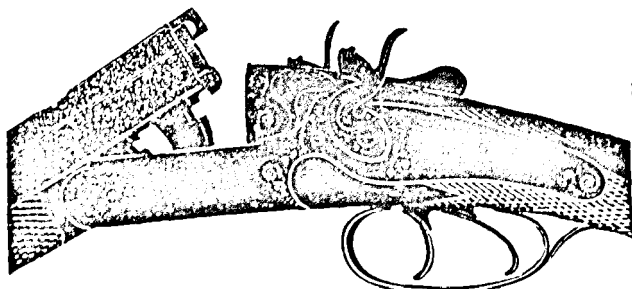
Központ:

Budapest, Andrásy-út 4.

Írógépmunkákat és sokszorosításokat a legjutányosabb árban elvállalok.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

1546

Egyedüli FERLACHI gyártmány,
mely a bel- és külföldi gyártmányok közötti versenyen a legelső díjat nyerte el.

Aranyérem Páris 1900. — 46 remekelés.

Ogris Márcus

1323

fegyvergyár és (prácios) puskaműves

FERLACH (KARINTHIA) szállít elsőrangú bármily rendszerű vadász- és cséllövő-fegyvereket legjobb és legpontosabb kivitelben Különlegesség nagyon könnyű DRILLING-fegyverekben. Súlyuk 2-8— kilogramm.

Újdonság: Browning-féle automatikus sorét ismétlő fegyver 225 korona gyári árban.

Magyar árjegyzék kívánatra bérmentve.

Levelzés magyar!

Levelzés magyar!

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, PETŐFI-UTCA 7. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Az amerikai kivándorlás megítélése. <i>Éber Ernő</i>	381
A tengeri okszerű művelése. <i>Hadviger Albert</i>	382
Csiperkegomba kerti termelésének egyszerű és sikeres módja. <i>Pap A.</i>	383
Valami a mustárvetésről. <i>F. L. Z.</i>	383
A len- és kendertermelés rövid története. <i>Kre- nedits Odön</i>	384

Kisebb szakközlemények:

Karók impregnálása. <i>K-s.</i> — Hol tartasuk a borjukat a hizlalás idején? <i>K-s.</i>	385
A számoça jövedelmezősége...	386

Külföldi lapokból:

Hogyan és mikor védekezzünk a levéltetvek ellen. — A korai vetés és drótféreg	386
---	-----

Valószínű közlemények:

Időjelzés.	386
------------	-----

Hirdetések

Az amerikai kivándorlás megítélése.

Mult heti cikkemben igyekeztem felhívni az érdeklődők figyelmét arra, hogy Erdély már nemcsak Romániába bocsájt ki többnyire visszatérő rajokat, hanem a népvándorlás jellegével bíró amerikai kivándorlásnak is juttat amugy is kevés emberanyagából. A kivándorlás problémája körül sok tévedés, sok balvélemény köde gomolyog még ma is, mikor pedig már hosszú, hosszú esztendőök óta tart az. Ott vagyunk még ma is, hogy nem az alapos kutatások, nem az élet forrásából merített tanulságok, és nem az okok nyomozása után föltárt érvek adják ítéletünknek bázisát, hanem ránk tukmált jelszavak és a társadalmi fejlődés irányításáért küzdő pártok dogmái és doktrinái formálják át a mi ítéletünket az ő képükre. A konzervativizmus, a liberalizmus és a szociáldemokrácia elvei és tanításai csatáznak egymással a kivándorlásnak minden részlete körül, kezdve a kivándorlás okának megállapításától, egész a kivándorlás folyamatának lecsapolására ható eszközök megjelöléséig. Mert a konzervativok azt mondják, hogy a kivándorlást a csábítás idézi elő, mely a népnek a régi jó időktől való elfordulása miatt ejt meg ma annyi lelket. A liberálisok azt mondják, hogy az amerikai nagyobb munkabérek és a mi elmaradt gazdasági helyzetünk az okai a nagymértékű kivándorlásnak. A szociálisták a polgári társadalom rendszerében és a termelés mai szervezetében látják az alapokot. A kivándorlás csökkentésére is más-más orvosszereket ajánlanak az egyes pártok. A konzervativok a nép erkölcsének javítását, a régi patriarchális idők szellemének visszaállítását és olyan kivándorlási törvényt kívánnak, mely a kivándorlást lehetőleg megnehezítse és a csábítást erősen büntesse. A szabadelvűiek a termelés színvonalának emelését, a munkaalkalmak növelését és olyan kivándorlási törvényt kívánnak, mely a kivándorlásra elszántakat a pusztulástól megóvja, keresményüket és őket a hazába visszahozza. A szociáldemokraták a polgári társadalmi rend megdöntésétől, a kollektív termelés behozatalától várják azt, hogy a nép elégedett és boldog legyen.

Az eszméknek ezen pártok szerint való tusakodása tölti be zajjal és tartalommal az egész társadalmi és gazdasági életet minden mozzanatában és a kivándorlás kérdésében is ez a tusakodás folyik. Nem akarom a társadalmi fejlődés ezen harcban levő pártjainak elveit itt részletesen ösmertetni és bírálni, hanem egy, az erdélyi kivándorlás kérdését egészen komolyan és tárgyilagosan megvilágító véleményt és jelentést akarom szűk köréből kiemelni. Ez a vélemény Damokos Andornak, Udvarhely vármegye alispánjának a tavaszi közgyűlés elé terjesztett jelentésének azon részében van, mely az útlevél- és kivándorlási ügygyel foglalkozik.

A jelentésnek ez a része mindenkéltől konstatálja Udvarhely vármegyére, hogy „az Amerika felé irányuló kivándorlás tekintetében míg a mult években a szomszédos Csik- és Háromszék megyékkel lépést tartottunk, addig az 1904. évben e két megyében a kivándorlás jelentékenyen apad, nálunk ellenben aránytalanul nő.” Udvarhely megyében 1903-ban 413 egyén nyert Amerikába útlevelet, 1904-ben 742, vagyis a két év aránya csaknem 1:2.

Ketségtelen, — mondja a jelentés — hogy az 1904. év gazdaságilag kedvezőtlen volta nagy mértékben sujtotta lakosságunkat, az ez évet is megelőző inséges esztendőök népünket a végeleszegényedésbe sodorták s bizonyára a következő év nyomorúságaitól való félelem egyik főtényezője volt annak az aránytalan nagy kivándorlási szaporulatnak, ami e két félév számadatai között előfordul.

Ehhez az alispáni jelentés a következő megjegyzést fűzi, amiből mindjárt nyilvánvaló lesz az az okos, elfogulatlan gondolkodás, mely az egész jelentésben feltűnik:

Ha megyénkben tényleg kivándorlásról lehetne szó, a statisztikai adatokból kiindulva, homor képet alkothatnánk a jövőről.

Bár az 1903. évi IV. t.-c. a kivándorlókat úgy definiálja, hogy mindenki annak tekintendő, aki tartós kereset céljából bizonytalan időre külföldre távozik, a közéletben e technikus terminust a kivándorló fogalmára nem fogadhatjuk el. A törvény szerint a hazáját ide hagyó honpolgár, ha munkát keresni megy külföldre, s visszatérni szándéka van és vissza is tér, kivándorló. Az ily értelemben vett kivándorlás,

Jobb
és megbízhatóbb
magvak

nem léteznek, mint a minőket
31 év óta szállít

Mauthner Ödön

cs. és kir. udvari

magkereskedése

Budapesten

VII. ker., Rottenbiller-utca 33. sz.

IV. ker. Kossuth-Lajos-utca 4. sz.

ÁRJEGYZÉKEK

ingyen és bérmentve küldetnek.

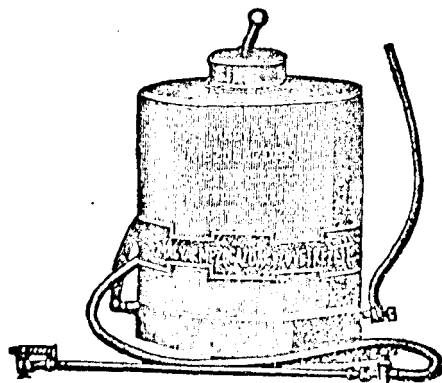
Ajánljuk szavatolás mellett a francia „ECLAIR” permetezőnek minden tekintetben hű másolatát a „MEZŐGAZDÁK” permetezőt, melyet védjegyünk alatt ide haza gyártatunk. Ára: 34 K. és 28 K.

Továbbá I. rézgálicot, sublimált kénport, dr. Aschenbrand-féle bordoi és rézkénport, fehér hosszúszerű raffiaháncsot, 4 szer sodrott juttafonalat, venyigemetsző ollókat, szőlő és faajtó késeket, gummiszallagot, furott és hasított parafadugót a legjutányosabb áron.

Kívánatra árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk. 1006.

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 31. sz.

feltéve, hogy az illető kenyerét megtudta keresni, sőt egy kis tőkét is szerzett, csak jónak mondható. A közfelfogás szerint azonban nem ezek a kivándorlók, hanem kik hazájukat végleg elhagyva, állandóan külföldön telepednek le, s ez által hazájuk anyagi károsodását is előidézve, erkölcsileg is bénítják a nemzet erejét. E szempontból fogva fel a kivándorlást, s nem a törvény értelmezése szerint véve, ezidő szerint bármennyire elcsüggesztők legyenek a fentebb említett számadatok, megyénk nézve aggodalomra ok nincs.

De ebből a jelentésből látszik az is, hogy az udvarhelyvármegyei alispán nemcsak arra törekszik, hogy fölöttes hatóságainak pontos statisztikát terjesszen be a kivándorlásról, hanem az is, hogy világos fővel gondolkodik és józan érzékkel keresi a bajok igazi okát és azoknak orvoslási módját. Egészen szokatlan vélemény, egészen új hang az, melynek Udvarhely vármegye első tisztviselője kifejezést ad, mikor ezeket mondja jelentésében:

A hatóság feladata a kivándorlási momentumok éber figyelemmel kísérése, s bár a kivándorlási mozgalom tanulmányozásához évek sorozata szükséges és még éppen ezért a kellő számadatokkal nem is rendelkezhetem, intézkedéseimet az irányban is megtettem, hogy a külföldről visszaérkezők száma, anyagi helyzete, erkölcsi élete is megfigyeltessék.

Minden jó tulhajtása rossz: gyakorlati igazság, mely a kivándorlásnál még talán jelentősebb, mint más életviszonyoknál, ez teszi szükségessé a ki- és bevándorlási mozzanatok ellenőrzését. Megfigyeléseinknek ez idő szerint mutatkozó hátrányos oldala még ily mérvű kivándorlás mellett sincs.

A Románia felé haladó kivándorlás, a hely közel fekvésénél fogva teljesen veszélytelen s Románia, mint kivándorlási pont, ezen körülményen kívül már csak azért is aggálytalan lehet, mivel az ottani lakosságot székely népünk, minden nemzeti hűség nélkül bevallva, értelmi, erkölcsi erejénél fogva felülmúlja s így magát érvényesítheti.

Amerikával szemben látszólag másképpen állunk. Már maga a kivándorlási hely messze volta kétségesse teszi azt, hogy a kivándorlókban meg lesz-e a szándék, ha sorsuk jól megy, a hazatérésre, s azok, akik az élet küzdelmeiben elbuknak, képesek lesznek-e anyagi erő és támogatás hiányában hazatérni.

E körülményeket kellően mérlegelve, annak a meggyőződésünknek adhatunk kifejezést, hogy népünk nyugaton, Amerikában épp úgy kiállja a versenyt a többi ott dolgozó nyugati fajjal, mint ahogy keleten, Romániában képes magát érvényesíteni.

A tapasztalat igazolja azt, hogy a kimentek tényleg csak a törvény értelmében kivándorlók, mert mint a méh, csak munkálkodni mennek ki a nagy világba, de fáradságuk gyümölcsét haza hozzák s itt használják fel. A hozzánk érkezett jelentések szerint csupán az 1904. évben kimentek közül még ugyanazon évben 26-on jöt-

tek vissza s mindannyian jobb anyagi körülmények között, mint kimenetelük idejében voltak.

Maga az a körülmény, hogy a kivándorlók csekély kivételtől eltekintve, mind 25—35 év körüli férfiak, kik mind családok s hogy családjuk nélkül utaznak ki, s családjuk nem követik őket, bizonyosága annak, hogy a visszatérési szándék fenn forog s hogy alapos remény a visszatérés mellett lehet inkább, mint az ellenkező mellett.

A kivándorlás ilyen iránya és terjedelme mellett, bizva abban, hogy az esetleg kifejlődő kivándorlási tulhajtásokat meggátolni képesek leszünk. nem csak a fenn vázolt anyagi jó oldala van meg a kivándorlásnak, hanem erkölcsi is.

Agrikultur népből most fejlődünk ipari állammá, s Amerika népünkre nézve iskolának, még pedig a legjobb iskolának tekinthető, hol hazánk fiai nemcsak az ipari munkát általában megtanulják, hanem el-sajátítják a népekkel való kereskedelmi érintkezést és szellemet, ekként munkálkodva azon, hogy ne csak elméletileg, hanem a gyakorlatban is versenyképesekké legyünk a többi nyugati kereskedő és iparos államokkal.

Igaz, hogy ennek árban világpolgári eszmétől áthatva ez eszmék terjesztőjévé lehetnek ide haza, azonban ez áramlat a nélkül sem volna kikerülhető, mert míg az agrikultur népeket a patrialkalizmus, addig az iparos nemzeteket a kozmopolitizmus jellemzi, s e tekintetben csak időkérdésről lehet szó.

Ne felejtkezzünk meg itt még felemlíteni, hogy ami a legfőbb, népünk bizonyos foku tespedésből ragadtatott ki, s a kint folytatott kemény küzdelemben nemcsak a maga helyes értékeléséhez és önbecsléséhez jut el, hanem tényleg komoly és használható polgára lesz az államnak.

Udvarhely vármegye alispánja tehát a számok logikája és a viszonyok ösmerete alapján nem olyan húrokat penget, melyek régösmert hangokat búgnak a kivándorlás okozta vérvesztéséről, népünk pusztulásáról és a hazatértek izgágaságáról, hanem a sablonokon fölül emelkedve meglátja azt is, hogy miért kell kivándorlásnak lennie és hogy mi haszna van a kivándorlásnak. De egyet nem szabad figyelmen kívül hagynia Udvarhely vármegye alispánjának sem és nem szabad nekünk sem: azt, hogy Udvarhely vármegyéből Amerikába még csak most kezd nagyobb mértékben megindulni a kivándorlás és az, ami ma aránylag kisebb méretek mellett még természetes és hasznos is, a méreteket túllépve károsá válhatik közgazdasági és nemzeti szempontból. A vármegyék alispánjaira tehát már ma is nagy föladat vár: a közigazgatás vezetőinek rendelkezésükre álló és a falvakban elhelyezett szerveinek útján meg kell állapítani, hogy kik azok, akik a kivándorlás ösvényére lépnek, mivel indokolják őket és mivel indokolható tényleg ezen lépésük. Ez

az első föladat, amelyet a vármegyei közigazgatásnak kell megoldania. Csak ezen föladat teljesítése után lehetnek a vármegyék vezetői abban a helyzetben, hogy a kivándorlás nagyobb mértékű emelkedése ellen való intézkedéseket javasoljanak és ezen javaslatok fogják meghatározni az állam és társadélm tevékenységének irányát és eszközeit.

Eber Ernő.

A tengeri okszerű művelése.

Elvégződött az idén a maga idejében a törökbuzavetés. Esőt is kapott, ki is kelt szépen s most már szélteben folyik az első kapálás. Közönséges művelet, melynek érdekességét általában inkább az szokott adni, hogy könnyen-e vagy nehezebben megy? Szűkében vagy bővében van-e a munkás? Drágább-e vagy olcsóbb lesz a művelés ennél fogva? Normális körülmények közt átesünk rajta s aztán jóleső nyugodtsággal várjuk a fejlődést, bizva abban, akié a többi dolog, hogy t. i. kedvező időjárást, termékenyítő esőt adjon rá, hogy csakhamar áteshessünk a „második kapáláson” is s aztán csakugyan a magunk részéről megtevényt mindent: tartjuk a zsákot őszig. Ha megtelik: jó áldást adott az Isten, ha kevésbé válnak be reményeink, — ezer és egy az ok, hogy miért? Egyiknél ez az ok. másikkal más — és előhozakodván ezekről, — van alkalmunk bőségesen a figyelmes hallgatónak talpraesett megfigyeléseket, okos gazdai szaktevékenységeket, végeredményükben *mentségeket* hallani és ezek alapján meggyőződni, hogy a legjobb gazda se tehet a természet — vagy ha úgy tetszik — az Isten ellen. Ez a végső forum, mely dönt s akarva nem akarva megnyugtat.

De feltűnő, hogy ezekben a találgatásokban mindenütt szerepel és előfordul a kapálás különféle változatokban. Egyik azt mondja: nálam a kapálás a maga idejében történt, de hirtelen eső jött rá s a második kapálásig úgy felverte a gyom, hogy alig tudtuk kivájni, — persze nem fejlődött; — a másik is jól kapált, de aztán jött egy pár *hideg* éjszaka és *leforrázta*, a harmadik nagy melegben kapált s hamar *kiszáradt a földje*. Csak az ilyenfajta felemlítések után jönnek aztán a többi kalamitások, kedvezőtlen időjárás virágzaskor, mely a „kötést” megakadályozta, szelek, viharok, jég stb. amelyekről aztán igazán nem tehet a gazda, ha bekövetkeznek.

Tehát a termelést biztosító tényezőkben nagyon is fontos és hatalmunkban álló tényező a kapálás és rosszul cselekszik az a gazda, aki a tavaszi szorgos megerőltető vetési munkák bevégezése után következő kapálás idejét — mintegy kis szünetnek, pihenőnek tartva — nem vet oly nagy ügyet ezen munkára, amint annak jelentősége megkívánja, s különösen a résziben műveltető gazdánál az a körülmény, hogy a részes munkás érdeke az ő érdekével azonos, némi bizalmat keltvén, könnyen csábíttatja magát arra, hogy legfeljebb a munkának maga idejében és gyors bevégezését sarkalja.

Pedig jó magyar nyelvünknek megvan a dolgok természetéből folyó fogalom minősítéseket finoman megkülönböztetni tudó azon sajátossága is, amely sohasem mondat velünk

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. t.

Teljesen befizetett alaptőkéje 1.200.000 korona.

Kolozsvárt, Mátyás-király-tér, 7. sz. saját házában.

Betétkeket előnyös feltételek mellett fogad el könyvecskékre, vagy folyószámlára és azokat felmondás nélkül fizeti vissza.

Váltókat olcsón számítól le.

Előleget ad értékpapírokra és kézi zálogra.

Jelzálogos kölcsönöket nyújt földbirtokokra és kolozsvári házakra. Törlesztés kölcsönöket közvetít a Hazai Takarékpénztár részére.

Áruraktárat (a pályaudvar mellett) olcsón kezelik a betárolt árukat és azokra előleget adnak. Ugyanott kölcsönzések is kaphatók.

Ugyanott a

The Gresham Életbiztosító Társaság Vezérügynöksége.

(1007.)

— erről lévén szó — törökbuza megmunkálást, hanem művelést a közbeszédben, vagy a részes művelőkkel kötni szokott munkásszerződéseket már figyelmeztethet arra, hogy a „művelés“ fogalma meggondolt, ésszel járó és szorgalmas utánlátást feltételező munka. Hiszen mi a kapálás célja?

Első sorban is az, hogy a kikelt kultúr-növényt megmentse a gyomok elnyomásától s azoktól tisztán tartva földet, a földben levő növény-tápanyagok csakis természetű növényeknek jussanak és ne fájják fel előre azokat a növények, a miknek hasznát nem vesszük, t. i. a gyomok; — másodsorban: a termőföld felporhanyítása és meglazítása, hogy abban a fejlődő növényzet gyökerei elágazhassanak, a termőrétegben ez által akadálytalanul bejutható levegő és nedvesség annak tápanyagtalmát feloldva, a gyökerek által felvehető tegye — szóval: ez esetben a termőföld és természeti termelési tényezők a tele kamarához — a művelés pedig a jó szakácshoz hasonlítható a növények táplálkozására való vonatkozásban s végül a kapálás által lazán tartott földnek azt a fizikai sajátságát is megadjuk, hogy későbbben szárad ki, tehát az oly szükséges nedvességet mintegy raktározzuk vele a földben.

Önként következik tehát ezekből, hogy az első kapálásoknak minél tökéletesebben és mélyen kell történni s csak a későbbi kapálásoknál, midőn már a termelendő növény fejlődésében annyira haladt, hogy a „helyzet ura“ lett a maga földjén, engedhető meg a felületesebb, azaz inkább a föld színére irányuló daraszolás jellegű kapálás, főleg a gyomok irtása céljából.

A gondosan keresztül vitt kapálási műveletek gyorsan felkapatják, megerősítik a növényt, mely aztán természetesen ellentállóbb lesz bármiféle káros behatásoknak s meghálálja a gazda fáradságát a jobb termés eredményeiben.

Különösen a törökbuza az kapás növényeink között, a mely rendkívül hálás.

Hiszen a Bácskában előttünk, erdélyiek előtt (pedig mále ország volnánk!) majdnem hihetetlen ereoményeket ért el Hermann Ferenc gazdatársunk tovarisovai kukoricaművelési rendszerével, melynek azonban legfőbb nyitja a művelésben, tehát a kapálásban van.

Hányszor és hogy kapál ő? Addig járnak fogatos kapái hosszában és keresztül a kukorica tábláinak sorai között, amíg a vontató ló ki sem látszik már belőle. Egyik kapálást majdnem nyomon követi a másik!

Talán ez tulságos munkapazarlás?

Hát hiszen ez a magyarzata a szenzáció 40 métermázsás holdankénti termelésnek, mert az ő rendszerével a 20—30 métermázsas közötti holdankénti átlag rendszeres Hol vagyunk mi ehhez képest, amikor 12 mázsás átlagra, melyből 4-et a harmadosnak adunk, elégedetten vágjuk félre a kalapot?

Herrmann rendszere terjed s nyomában a siker s ezen terjedésnek nyomában pedig különösen reánk nézve a tultermelésből az olcsóbb árak veszedelme. Ha pl. a nagy magyar alföld kukoricatermő területei e rendszer terjedésével csak 20%-al emelik évi átlagos kukoricatermésüket s ha meggondoljuk, hogy a romániai síkföld gazdáinak is van annyi magukhoz való esze, hogy a jótőlünk is megtanulják (már t. i. a bácskaiaktól), lesz-e okunk örülni a „more patrio“ termelt 12 sőt 15 métermázsának is?

No de nem ijesztgetés a célom, csak azt akartam e példában kimutatni, hogy mily hálás a kukorica a jó művelésért, mennyire

fokozható termése ezzel, mely éppen a kapáláson fordul meg főleg. Ne idegenkedjünk azért a harmadszori kapálástól sem, hanem igyekezzünk népünket reászoktatni.

Aztán nem árt még ha a más helyeken sikeresen bevált művelési módokkal is megpróbálkozunk, kísérletezzünk s ha ezek beválnak nálunk is, azokra áttérünk.

A Hermann rendszere szerint pl. a töltögetés egészen mellőzve van; Gróf Majláth jószágigazgatója, Schedelmayer pedig Szlavoniában 3 féle fajta: cinquantinóval, székelkukoricával és lófogóval öt kísérletet tett, melyeknek végeredménye, amint a „Gazdasági Lapok“ legutóbbi számában olvasom — az, hogy a katasztrális holdanként 203 kgr. több termést adott a nem töltögetett, hanem csak simán kapált kukorica és ezek között legtöbbet éppen a lófogu, tehát egy nagyobb, szálasabb növésű fajta, ami tehát megcáfolni látszik azt az ellenvetést, hogy a töltögetés a szelek és viharok elleni védekezésből jó.

A nélkül, hogy ezzel a töltögetésnek általánossá vált rendszere ellen akarnék szólani, a sima művelést csak egyszerűen mint kipróbálásra érdemes dolgot említem mng.

Szóval: most kapálás idején vegyük észükbe, hogy ne csak munkát végezzünk, de műveljünk is! És mivel kezdjük el? főleg azzal, hogy szorgalmasan járjuk át kapálás alatt levő földünket s vigyázzunk munkáinkra, bármily „született mesterei“ is a dolognak, hogy jó munkát végezzenek. Azután pedig jövőre gondolkozzunk a dologról, próbáljunk, kísérletezzünk, szóval: haladjunk, mert „végén csattan az ostor“ s mi erdélyiek hazánk mezőgazdasági kultúrájának ostorfonatában éppen a csapó vagyunk.

Ez pedig könnyen szakad!

Hadviger Albert.

Csiperkegomba kerti termelésének egyszerű és sikeres módja.

A már előzőleg felásott kerti talajban 40 cm. széles, 25 cm. mély és megfelelő hosszúságú árkot ásunk. A kiásott földet az árok két oldalára hányva olyképen egyengetjük el, hogy az árok egész mélysége 30 cm. legyen. Az ily módon elkészített árkot a következő összetételű, csiperkegomba alá való trágyával töltjük ki.

Kétharmad rész apró lótrágyát összegyűjtve esőmentes helyen 6—8 napig, naponkint egyszer megforgatva, e közben erősen letaposva, erjesztünk, melyhez a 6—8. napon forgatás közben egyharmad rész trágyalében áztatott, illetve trágyalével telített fűrészport keverünk. Az így összekevert trágyát még egy, esetleg két napig erjesztjük és egy dérs napon a szabadban levő árokba kihordjuk, mérsékelt letaposunk és az árkot szin megöltjük, miközben azt lapított domborura képezzük. Az ily módon elkészített ágyat félig korhadó, a nedvességet jól tartó falevelekkel két ujnyi vastagon betakarjuk. Ugyanekkor az ágy két hosszirányú oldalára dusan fejlődő ugorkafajtát vetünk, amely növekedése közben a gombaágy beárnyékolására szolgál.

Amidőn az ugorka annyira fejlődött, hogy már indát bocsátani kezd, a gombaágyról az árnyékoló levéltörmelékét legereblyézzük és a szétmorzolt, életképes gombacsirákat (myceliumokat) ritkán az ágyra szórjuk és gereblyével alátakarjuk.

Az alátakarás után az ágyra két ujnyi vastagon trágyalébe beáztatott fűrészporral kevert könnyű és tiszta erdei korhadó földet hintünk és az egészet az imént legereblyézett korhadó falevéllal ismét betakarjuk.

A későbbi időben alig igényel valami gon-

dozást, mert az idő felmelegedésével a gombák mihamarabb előtörnek és az ugorka árnyékában vigan tenyésznek. Az ugorka öntözése közben a gombáknak is elegendő nedvesség jut, melyeket, ha a szárazság tartósabb, hetenként hígított trágyalével megöntözni célszerű.

Ezen ágyat olyan helyre kell készítenünk, ahol a nyári záporok futó vizétől megóvható. Mivel a vakond ezen ágyat már az első napokban felkeresi, azért nagy gondot kell fordítani arra, hogy e kellemetlen, de máskülönbén hasznos vendég attól távol tartassék, amit nagyon egyszerűen azáltal érünk el, ha frissen vajt csatornába helyenként egy egy összetört fokhagyma gerezdet sülyesztünk el. Ennek erős szagát semmiképen sem türetheti, miért is ennek alkalmazása által bizonyosan távol tartható. Ugyancsak ez a módszer használ a lotetü garázdálkodása ellen is.

A fent leirt módon május hó első felétől kezdve szeptemberig, a fogyasztáshoz mérten, minden három hétben készíthetünk ilyen szabadföldi ágyakat; sőt a csiperkegombának ezen egyszerű, olcsó és természetes módon való termelési módját, az ugorkának más árnyékoló növényvel való felcserélése mellett, nagybani termelésre is alkalmazhatjuk

Pap A.

Valami a mustárvetésről.

A fehér mustár, mint tarlóvetemény, nálunk nem részesül a megérdemelt méltánylásban, holott ezen növény nagyon igénytelen és bármely jobb minőségű talajon hálás termény.

Ha a tarlóba akarjuk vetni, akkor úgy, mint általában minden tarlóveteménynél főszlyt kell helyeznünk arra, hogy aratás után lehetőleg azonnal alászántuk a tarlót. Ez nemcsak azért szükséges, hogy a tarlóvetemény részére minél hosszabb tenyészidőt biztosítsunk, hanem azért is, hogy a tarló kizárását minél gyorsabban megakadályozzuk. A tarlóbuktatással különben is annál alapsabban irtjuk a gyomnövényeket és a kárttevő élősdiéket, minél hamarabb aláforgatjuk aratás után a tarlót. Ezen célra a többtestű ekék a legalkalmasabbak, mert azokkal gyors és jó munkát végezhetünk.

Tarlóhántás után a szántás elboronálandó és ezután elvethető a mustár. 20—30 cm. sortávolarra vetve 12—15 kg. mag elégséges kat. holdanként; az esetben azonban, ha a talaj nagyon száraz, vagy igen későn vetjük, célszerű ezen vetőmag-mennyiséget 20—30%-al növelni.

Ha a mustárvetés néhány esőt kap, az oly gyorsan nő, hogy hat hét alatt a 35—40 cm. magasságot eléri és ekkor már érett a kasza alá. A mustár ezen gyors növekedése lehetővé teszi azt, hogy még a szeptemberi vetés is jól sikerülhessen és elég jó takarmánytermést adjon s az esetben, ha megfelelő módon etetjük, az állatok nagyon szívesen eszik és jól gyarapodnak tőle.

A zöldtakarmányozás céljaira legjobb közvetlenül virágzás előtt kaszálni, mert később a szára fásulni kezd, nehezen emészthető és az elvénült mustár a vajnak kellemetlen mustárolaj-izt ad. Kaszálásával ez okból nem szabad késnünk, annyival is inkább, mert zsenge korában nemcsak szívesen eszik az állatok, hanem a tejzsirtartalmát fokozza és szép sárga szin ad a vajnak. A vaj minőségét az elvénült mustár csak akkor rontja, ha magot kötött, melyből a kérődzés alkalmával sok mustárolaj képződik, a mi nagyobb mennyiségben emésztési zavarokat is okozhat.

A lovak és juhok zölden vagy szénává

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.
Divatos férfi ingek, alsó-nadrágok, gallérok, kényes és finom angol és francia zsebkendők.
Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok.
Fluó leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf
fehérnemű, vászon és szőnyeg nagy raktára
Kolozsvártt, Deák Ferencz-u. 3. 1008

Matrac, paplan, pokróc, valamint mindenféle ággyuzat szakszerűen készítve, olcsó árban található.
Mindem fajtájú és nagyságú szalon, ebédli és futószőnyeg, gyapjú és csipke függönyök.
Amerika önműködő ablak-roletták egyedüli főraktára.

száritva, szintén szivesen eszik a mustárt és szervezetükre az jó hatással van, mert sokszor tapasztalták, hogy a leromlott állatok a mustár etetése következtében feljavultak. A zöld mustárban sok protein van és azért szalmával szecskázva etethető. Zsombolyázni vagy bevermelni azonban a mustárt nem tanácsos, mert az erjedés következtében mustárolaj keletkezik, a mi csipőssé teszi és ennek következtében nem eszik az állatok.

F. L. Z.

A len- és kendertermelés rövid története.

Azon növények egynémelyikét, melyek ruházatunk egy részét szolgáltatják, az emberek már ős időkől fogva termelik s feldolgozásuk mindenkoron a legelterjedtebb iparágak egyikét képezte. Közülök a legrégebb a len.

A len őshazája, de Caudolle szerint Persia és Krim között volt; de az egyiptomiak régi rajzai, a mumiák lepleinek göröcsövi képe mutatják, hogy az óegyiptomiak már termelték vagy legalább is ismerték a vadon termelt lent, valamint a zsidók is.

Európában a lennek nyomára a keltáknál akadunk s régi szavak a mellett bizonyítanak, hogy annak linum uctatissimum fajtát már termelték is.

Heer zürichi tanár, a svájci cölöpépitmények között, melyek a keleti Svájc őslakóitól, a kőkorszak emberétől származnak: egy lenfaj termelésének félreismerhetlen nyomaira akadt és pedig nem az egy éves, hanem az élő növényére.

A közép és déleuropai árja néptörzseknel a lennek majdnem egy és ugyanazon neve van, tehát valószínű, hogy ezek honosították meg annak nagyban való termelését. A baszk, finn és dán elnevezések, valamint a svájci és olaszországi cölöpépitmények ellenben a mellett szólnak, hogy a turánok honosították meg Európában, még az áriák bevándorlása előtt. Észak Európába mindenestre a finnek hozták, ellenben Déleuropába, a mindenfelé megfordult főnciáiak.

Egyiptom, Mezopotánia és Asszírnia termeli már négy ötezer év óta az egy éves növényt, a rómaiaknál pedig Plinius említi, hogy tavasszal vetik és őszszel kitépik a lent.

A kenderről a legrégebb kínai művek tesznek már említést, az ő hiu és nő fájával. Két szanszkrit elnevezés, az angika és banga, az ang és an tövekben, minden indo-europai és szemita nyelvben ismétlődnek a kender elnevezésénél. Tehát ezek már mind ismerték és termelték. A rómaiaknál Lucilius említi először. Az egyiptomiaknál nem lehet a termelés nyomaira akadni s még a XVIII. század végén is csak a hasis nyérése céljából becsülik.

Minden jel arra mutat, hogy a kender a turáni fajok, a szkiták hozták be Európába a Kaspi tó vidéke, Szibéria és a Kirgizek földje tájékáról, amely úgy látszik a kender őshazája volt, mert ott még ma is találjuk vadon termő állapotában.

A len- és kendertermelést Oroszországban a legrégebb idők óta űzték. A litvánok már Krisztus előtt lensezövettel ruházkodtak s ősi vallásukban a Vaishgantos isten és Albatis istennő a len és kender védői voltak.

1715-ben Nagy Péter orosz cár minden kormányzóságban elrendeli a len- és kendertermelést. 1762-ben II. Katalin teljes vámentességet biztosít a kivitelre.

Az észszerű termelés meg is hozta Oroszországra nézve a kívánt eredményt s manapság ez az ország egymaga több mint 100 millió rubel ára lent és kender exportál évenként nyers állapotban s ezen összeg Oroszországra összes exportjának egy ötödreszt teszi.

Kivitelre termel még lent Hollandia, kender pedig Magyar- és Olaszország.

Magyarországban a lent és kender Szent László ideje óta termeljük rendszeresen, miként az az 1902-iki tized-törvényből kitűnik. Őseink azonban már sokkal régebb óta ismerték, különösen a lennek hasznát, mert hiszen láttuk, hogy annak őshazája Persia és Krim között volt, tehát valahol az őshaza táján, valamint azon út mentén, a melyen mai honukba vándoroltak.

A szövés, mint házi ipar a magyar nők ősfoglalkozása s még nem régen tűnt el a rokka legelőkelőbb, sőt királyi hölgyeinknek termeiből.

A népvándorlás korában a nyugateuropai barbárok állatbőrökkel ruházkodnak, míg a hunok, avarok, szkiták, később a magyarok, tehát a turáni faj bőven el van látva vászonművekkkel, sőt a kender ez a faj honosítja itt meg.

A kender szóban az *end* rokonságban áll a szanszkrit *ang* gyökkel, tehát az elnevezés a magyarban mindenestre az őshaza szomszédságából, illetve magából az őshazából való, a len elnevezés pedig a vándorútról származik.

A mohácsi vész után, — mint tudjuk, földművelés tekintetében is messze hátramaradt hazánk s a XVI. és XVII. században több mint egy millió magyar földműveléssel fogyott meg az ország úgy is gyér lakossága s nem volt hazánk területén oly fekvéssel bíró török úr, kinek Boszniában, Tráciában, — Thuri Pál levelei szerint — ne lettek volna magyar foglyokból álló földművelő telepei.

Csak lassan-lassan áll helyre ismét a földművelés minden fázisában, a lentermelésben sokkal hamarabb, mint a kenderében, mert a déli Bácska csak igen lassan tisztul az ellenségtől. Mária Terézia alatt azonban a szükségletet már majdnem fedezi a kender, sőt a Bácska és Baranya már kivitelre kezdenek dolgozni.

Vásongyáraink is vannak már ugyanakkor, különösen Teplitz, Poprad, Béla és Füle és Szombathelyen; Sáros, Árva, Turóc, Trencsén, Liptó, Vas vármegyék gyártanak vásznat a kereskedelem részére; Liptó megyében, Boka faluban nincs oly ház, a melyben szövészek ne lett volna. Házi szükségletre az egész ország minden részében fonnak és szőnek s ritka helység az, a melyben egy-két takács nincs.

Szepesben és Sárosban cernát és cernacsipkét készítenek; fehérítők, kallók pedig több helyen vannak a megyékben.

A belkészítmények azonban még nem fedezték teljesen az egész ország szükségletét s nagyobb mennyiségben hoztak be vászonkalmét, különösen Csehországból és Németországból, illetve Németalföldről s e révén az

országból évenként egy fél millió forint vándorolt ki. Az 1783-iki statisztikai adatok szerint cernánemű és vászonban a behozatal 595382 forintra rug.

Azonban 1790-ben már ismét nagy a haladás a vászonszövés terén. Legszebbek a teplici, szombathelyi és poprádi gyártmányok, de gyártják azt az ország minden egyéb részében is s e részekben a vászon teljesen fedezi az ottani lakosság szükségletét és ezen felül még 19 millió rőf kerül a belkereskedelemre, — magából a Szepességből 6 millió.

A fehérítés leginkább a folyók partján történik, mesterséges készülékek nélkül; de azért voltak fehérítő kallók is, így Rozsnyó mellett 21, hová még egyéb részekből, mint Debrecenből is küldtek 300.000 rőf vásznat fehérítés céljából.

A lennek termelése azonban annyira nem állott arányban a lakosság számával és szaporodásával; hogy a XIX. század elején a vászon behozatala az országnak már majdnem negyedfél millió forintjába került. Ugyanekkor orosz maggal is tétettek próbák, de a növény pár év múlva elfajult.

Lentermelésünk még ma sem teljesen kielégítő s mivel avval inkább a nép, semmint nagyobb uradalmak foglalkoznak: nincs rá elég súly fektetve; mert utóvégre a nép szükségletét teljesen fedezi a termelés, a középosztály és felsőbb körök pedig nem igen kérdezik, hogy hol termelt az a len, a melyből fehérneműje készül. Éppen ezért forszirozza az utóbbi években a kormány a lentermelést; de még sokkal több figyelmet és istápolást kell arra fordítani, különösen az állami birtoktelepeken, ahol nagyobb gyárak alapítása volna helyén, amelyek beváltanák a termelőtől a nyersanyagot éppen úgy, mint a selyembűt s ekkor a lennel bevetett terület az országban nem apadna, mint az utóbbi években, hanem emelkednék, úgymint 1903-ban, a midőn a kilátások kezdtek kedvezőbbek lenni.

Ma még a legtöbb helyen messze földre kell elvinnie a nyerslent a földművesnek, hogy azt értékesíthesse, mivel a szövés, mint házi ipar, kiható félben van az ország legtöbb részén, valamint a takácsmesterség is. Így tehát nem csuda, ha ott, ahol kitűnő len teremne, inkább gabonaneműt termel a nép, melyből bizonyosan tudja, hogy a legközelebbi mezővároska heti piacán pénzt lát.

A statisztika legutóbbi adatai szerint be volt vetve lennel Magyarország területén 1898-ban 11.122 hektár, 1899-ben 11.202 hkt., 1900-ban 8.770 hkt., 1901-ben 8.853 hkt., 1902-ben 8.876 hkt., 1903-ban 13.078 hkt. Horvát-szlavonország területén 1898-ban 7.397 hektár, 1899-ben 7.189 hkt., 1900-ban 7.094 hektár, 1901-ben 7.471 hkt., 1902-ban 7.582 hkt. és 1903-ban 7.794 hkt. Összesen e Magyar birodalomban 1898-ban 18.519 hektár, 1899-ben 18.391 hkt., 1900-ban 15.864 hkt., 1901-ben 16.324 hkt., 1902-ben 16.458 hkt., 1903-ban pedig 20.872 hkt.

Ezen számokból örvendetes adat az 1903-ik évi; de nagyon szomorú az, ha Magyarország összes bevetett földterületének számárányát vesszük, százalékokban a lennel bevetett területet kimutatva és összehasonlítva ezen százalékot a Horvát-szlavonországéval. E szerint Magyarországon 1898-ban lennel bevetve 0.11%-a volt a területnek, 1899-

HALDEK

magnagykereskedése, József Főherceg ő császári és királyi Fensége udvari szállítója,

BUDAPEST, KÁROLY-KÖRUT 9. SZ.

Ajánl kiváló minőségben jutányos ár mellett

mustár, tarlórépa, hajdina, muhar, spergula

magot,

Lóbabót, paprikakölest, fehér kölest, stb.

bén 0.11% a 1900-ban 0.08%-a, 1901-an 0.08%-a, 1902-ben 0.08%-a, 1903-ban 0.12%-a, — míg Horvát-szlavonországban 1898-ban 0.58%-a, 1899-ben 0.59%-a, 1900-ban 0.55%-a, 1901-ben 0.60%-a, 1902-ben 0.61%-a, 1903-ban 0.61%-a.

A kendertermelés tekintetében sokkal kedvezőbb a helyzet hazánkban és már II. József nagy gondot fordított rá, hosszú szárú olasz kender magvát osztatván szét az ország különböző vidékein. Legjobban beütött és gyarapult a termelés Bács és Bodrogh megyékben, különösen Apatin vidékén, hol 1790-ben már 4000 mázsára emelkedett s Pesten már 6 kötélgyártó és 14 takács, Debrecenben 33 kötélgyártó és 13 takács volt.

Később még nagyobb gond alá került a termelés s Bács és Bodroghon kívül Tótország, Nógrád, Zólyom, Hont, Gömör, Sáros, Abauj és Zemplén művelik. Apatin, Hódásagh és Filipova vidékén már oly nagy és oly jó a kendertermelés minőségileg is, hogy 1820-ban angol kereskedők biztosokat küldenek e vidékre, kik lefoglalják a termést s a népet még pontosabb és jobb kezelésre oktatják. Ekkor lett az apatini kender a leghiresebb az egész országban s megtartja hirnevét a legujabb időkig. Akkoriban Apatin vidékének termése már 6000 mázsa. Hosszúsága miatt nagyon alkalmas hajóköttelek gyártására s éppen ezért keresik az angolok; de Bécsbe és Linzbe is sokat szállítanak. Még az 1870-es és 80-as években is a termés legnagyobb részét külföldre vitték s kész köteleinket onnan szereztük be. E kender minősége már a XIX. század elején olyan kitűnő volt, hogy 1825-ben a fumei kormány próbát tettetett a magyar kenderrel, annak ellenére, hogy a II. József által behozatott olasz mag már régen kivesszett és a próbák oly fényesen sikerültek, hogy a magyar kendernek számai erősebbeknek bizonyultak a legjobb olasz cezenaiénál is; mert a magyar kender 209, a cezenai 190, a ferrarai 158 fontot bírt meg. 1826-ban a velencei arzenalban eszközölt próbák ugyan ilyen eredményre vezettek, de akkor még az áztatásban és egyéb kezelésben némi fogyatékoság volt s a kenderünkől készült kötelek nem voltak olyan tartósak, mint az olaszok.

Később ezen hiányokat is kiküszöbölte a szorgalom s a XIX. század végén, illetve már annak 80-as éveitől kezdve, a Német-palánkán felállított Michels-féle kendergyár annyira vitte, karöltve a termelőkkel, hogy fonala 260 fontot megbirt s így Európának és a világnak legerősebb köteleit gyártotta, ugy, hogy azok nagyban felülmúlták a híres triesztiéket.

De nem csupán ezen egy, hanem az ország több részén fölállított magán és részvénytársas gyárak is erősen dolgoznak azóta; ámde éppen ez válik ma már kárunkra, mert e téren áldatlan verseny keletkezett ezáltal; a gyárak mindjobban lenyomják egymás ellenében az árakat s kénytelenek silányabb minőségű kenderből dolgozni. Ez pedig igen könnyen ártalmunkra válhat s nem fog arányban állani azon nyereség, melyet az ipar révén kapunk, avval a veszteséggel, a mely kenderünket mint nyers földművelési terményt éri, ha annak hirnevét a belőle gyártott ipartermék csorbítani fogná.

Azért legfőbb ideje volna az áldatlan versenyt beszüntetni, különösen most, a midőn a magyar kendernek úgy szólván tetszőleges terjedelmű piacot lehetne a külföldön már csak ezért is teremteni, mert Oroszországban, a jobbágyság felszabadulása óta,

csaknem kizárólag a jobbágyság foglalkozik a kender termelésével, de csupán a mennyiségre és nem a minőségre tekint, úgy, hogy a külföldnek panaszja nőttön-nő, a kivitel pedig ezáltal egyre apad.

Ugyanígy, sőt még rosszabbul áll panasz tárgyában az orosz len is, pedig mennyisége, különösen a nyugati és északi területeken oly nagy, hogy maga a lentermelés évenként 20 millió pud, a lenmagé pedig 4 millió pudra rug. Ily körülmények között tehát a lennek külföldi piacát megteremteni is könnyű lenne.

A kenderre nézve kivitelünk lassan növekedőben van s növekedőben van a termelés is; de ismétlem, őrizkedjünk, hogy nyersterményeinknek hirnevét, selejtes gyártmányok által ne csökkentsük! Meg vagyok győződve arról, hogy azon esetben, ha kender- és kötélgyáraink kartellre lépnek egymás között, akkor valamennyi a világ legjobb köteleit fogja gyártani, szaporítja munkáját, megzűnnek a létért való küzdelmei s e mellett nem csupán magára, hanem az egész közre a legjobb hatást fogják gyakorolni. Mert utóvégre is a kormány a kendergyártást és kendertermelést nem azért istápolja ma, hogy a kötélgyárak a magyar kender hirnevét, pusztára verseny, tehát nyereszkedés kedvéért tönkre tegyék.

Be kell következnie e téren is azon állapotnak, a mely a magyar acélos alföldi buzánál bekövetkezett, a melyből a 00 liszt készül s az belföldi örlemény alakjában is éppen úgy megállja a helyét, mint buza alakjában és biztosítja a terménynek évenként való kivitelét, — akármilyen nagy legyen is az amerikai verseny, — elannyira, hogy azon vidék, a hol az terem, gyakran egész készletét eladja s a vetőmagot más vidékről kell vennie.

Záradékol még néhány statisztikai adatot mellékelek az utolsó évek kendertermeléséről:

Magyarországon 1898-ban bevettették kenderrel 54.728 hkt, 1899-ben 55.965 hkt, 1900-ban 55.576 hkt, 1901-ben 54.017 hkt, 1902-ben 55.231 hkt, 1903-ban 58.348 hkt. Horvát-szlavonországnak területén bevettették 1898-ban 11.700 hkt, 1899-ben 8.528 hkt, 1900-ban 8.710 hkt, 1901-ben 8.878 hkt, 1902-ben 9.182 hkt, 1903-ban 9.396 hkt.

Mennyiségileg termelt Magyarországon kenderfonál 1898-ban 399.488 q, 1899-ben 399.744 q, 1900-ban 411.345 q, 1901-ben 404.682 q, 1902-ben 502.699 q, 1903-ban 577.460 q, Horvát-szlavonországban termelt 1898-ban 108.436 q, 1899-ben 65.392 q, 1900-ban 69.374 q, 1901-ben 69.969 q, 1902-ben 73.135 q és 1903-ban 190.038 q és a megfelelő kendermag.

Krenedits Ödön.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ **Karók impregnálása.** Az „Erdélyi Gazda“ 1902. évi 49. számában a karóknak és ducoknak fenolhorganyoldattal való impregnálását egész terjedelmében leirtam s ma is határozottan azt állítom, hogy az impregnálásának ezen módja a legmegfelelőbb, mert a fát valóságos üvegréteggel vonja be.

Az eljárás tehát teljesen helyes, de nem olcsó és igen sok gazda, akinek nincs egyszerűen annyi pénze, hogy azt fenolhorganyoldatra kiadja, habár biztosítva van 12 évre, hogy karóit nem kell újból kieserőlnie; inkább megelégszik olcsóbb impregnálással, habár tudja is bizonyosan, hogy pár év múlva újabb tökébefektetésre szorul.

Ezeknek a gazdáknak szól jelenleg tanácsom s impregnáló anyagul a kékgálickövet ajánlom mint olyant, a mely ha nem is 12, de 8 évre biztosítja karóinkat.

A karóknak és ducoknak rézgáliccal való kezelése igen egyszerű, a mennyiben azokat száz liter víz és két kilogramm rézgálicke kevelékben áztatják be.

Igyekezünk kell azon, hogy a karók még frissek, lehetőleg akkor vágottak legyenek, azonban végeik még kihegyezetlenül hagyandók, mert a laposan lefűrészelt végek jobban feltudják a karóba szívni a nedvességet, mint a kihegyezetttek.

Áztatásra legalkalmasabbak az üres kőolajos hordók, a melyekben, a karók felső végén a karó nedve mindjobban elpárolog s helyét a rézgálicke tölti be.

Vasgáliccal is láttam már karókat ilyen módon impregnálni, de ez nem alkalmas, mert a vasgálic a levegő behatása alatt felbomlik és ez által impregnáló hatását elveszíti, míg a rézgálic a levegő befolyásának ellenáll.

A jól megáztatott karókat ki hagyjuk száradni és csak akkor hegyezzük ki és verjük le. Amidőn azonban évek múlva a karókat újból kihegyezzük, tanácsos azokat ismét előbb tompa véggel megáztatnunk, mielőtt újra használatba vennénk.

Férgek tartózkodási helyeként az így áztatott karók egyáltalán nem alkalmasak. K-s.

+ **Hol tartasuk a borjukat a hizlalás idején?** Igen helyesen gondolkodik az a gazda, aki mielőtt eladná a borjukat, azokat kissé felhizlalja; de e tekintetben is a legnagyobb takarékosággal kell eljárunk, mert különben meddő munkát végzünk s csak annyival kapunk többet a felhízott állatért, amennyibe a hizlalásra felhasznált eledele került.

A hizlalásra alkalmas módozatokat az etetésre vonatkozólag az „Erdélyi Gazda“ 1903. évfolyamának 49. számában elég bőven ismerttem s most csak arra akarok kiterjeszkedni, hogy nem mindegy az semmiféle állatnál, hogy a hizás ideje alatt hol tartózkodik, de különösen arra nézve, hogy szabadon mozoghat e avagy nem?

Régi szabály az már és ezerszeresen bebizonyult, hogy az emésztést csupán a teljes nyugalom segíti elő annyira, hogy a tápanyag hizást idézzen elő. Tessék megkísérteni egy, illetve két kacsával, hizlaljuk az egyiket úgy, hogy szabad mozgást engedjünk neki, a másikat pedig minőségileg és mennyiségileg ugyanazon eledellel, de szűk, zárt, homályos ketrecben s tapasztalni fogjuk, hogy az utóbbi fele annyi eleség mellett hizik akkorára, mint a másik, a melynek a magasabb értéke így még egyszer annyi pénzbe és időbe került.

És ez ugyanígy áll a borjukra nézve is, a melyeknél azonban a magasabb értékű fogyasztás már egy egész kis tőkét tesz ki csak 10-12 állat mellett.

A föltétlen nyugalmat borjuknál is csak úgy érhetjük el, ha azokat is megfelelően szűk ketrecekbe zárjuk s ezeknek a legegyszerűbb alakja az eideszkázott rekesz, amely csak akkora szabad hogy legyen, hogy a borju állhasson és fekhessen benne; de fala is elég magas legyen, nehogy az állatok fejüket összedugják, mert ha egymással érintkezhetnek, azonnal egyik a másiknak a fülét szopja s ezzel órákon át háborítva van mindkettőnél a nyugalom. A rekesznek e mellett föltétlenül száraznak és tisztának kell lennie s azért azt lábakra építjük, úgy, hogy feneke a vizelet lecsuroghasson és nem kell egyéb időben folytatni, mint reggel és este az

Szőlők rigolozását gőzekével

70-80 cm. mélyen, jutányos ában elvállalja s a jövő évi munkára is előjegyzéseket már most elfogad

Timár János, Maros-Szent-Királyt.

itatás alkalmával, a midőn egyszersmint mindég friss, száraz alomszalmát is kell, hogy kapjanak. Ezenfelül legyen a ketrec meleg, légvonatmentes és elég sötét. K—s.

+ **A szamóca jövedelmezősége.** Érdekes adatok vannak a szamóca jövedelmezőségéről a »Zentralblatt Der Deutsche Gartenrat« legutóbbi számában. E szerint Schwerin Meklenburgban egy Morgen (25 ár 52 m²) területen a szamóca 750 Mk. vagyis 900 koronát jövedelmezett. A telep egy 52 morgenes (13 Ha) gyümölcsösben van s mesterséges uton lesz öntözve. Az egész telepet szélmotoros készülék látja el vízzel egy tóból, a mely a vizet 6 nagy, magaslatokon álló medencébe hajítja. Minden 50—60 m² területre egy hydrans szolgál, amely által az egész terület gyorsan elárasztható. Ennek az elárasztásnak köszönheti a telep, hogy a tavalyi 1904. évi nagy szárazság idején is pompásan virult minden. Egy negyed Morgenről szedtek 5525 font szamócat a 0.22 = 1215.50 Mk., tehát 1 Morgen 4420 font szamóca a 0.22 pf. = 972.40 Mk., 1 1/4 Morgen palánta 290 Mk., 1 Morgen palánta, 232 Mk. A bevételkel szemben a kiadások voltak: 10 1/2 főkertészi nap a 5 = 97.50 Mk., 89 1/2 segédi és tanonc nap a 1.50 = 134.25 Mk., 9 napszamos nap a 1.73 = 15.75 Mk., 137 3/4 női napszamos nap a 1.25 = 172.19 Mk., gyermek-napszám 12.30 Mk., 8 1/4 ló-napszám a 6 = 49.50 Mk., 13 fuvar tehéntrágya és 1 fuvar lótrágya a 6 = 84 Mk., összesen 565.49 Mk., tehát egy Morgen kiadása 452.50 Mk.

Bevételek: 1 Morgen termés 972.40 Mk., 1 Morgen palánta 232 Mk., összesen 1204.40 Mk., ebből levonva a kiadás 452.50 Mk., marad 751.90 Mk. = 900 korona tiszta jövedelem.

A termesztett fajták voltak: *Laxtons Noble*, *Sieger* és *König Albert von Sachsen*, tehát olyan fajták, amelyek nálunk is általában termelhetnek. *Sieger* helyett nálunk a *Sharpless* kedvelik. A szedés június 14-től július 17-ig tartott. A 22 pfening árat egy ottani konzervgyár fizette, amely a termést átvette. Ezenkívül a telep még saját használatra 22.000 palántát tartott vissza.

Miután nálunk is többen foglalkoznak a szamóca-termeléssel, érdekes lenne hasonló adatokat ismerni, mert úgy tudjuk, a szamóca-termelés itt is jól fizetné ki magát, ha nagyban és rendszeresen foglalkoznának vele.

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL:

Hogyan és mikor védekezzünk a levéltetvek ellen. A németországi „Praktischer Ratgeber im Obst und Gartenbau“ nemrég pályadíjat tüzött ki ezen kérdés legjobb megválaszolójának s a három első díjat a következő válaszok nyerték el:

1. A geisenheimi tanintézetnél töltött 26 évi tevékenységem alatt sok szert küldtek hozzánk a levéltetvek irtására és ezek a szerek csaknem mind elérték a célt, de a legtöbb esetben a levél megsértésével; már pedig az ilyen szerek, melyek a növényre ártalmasak, okvetlenül elvetendőek. Több év óta használjuk a levéltetvek elpusztítására a *quassiafőzetet* és ez eredményre vezetett. A főzetet következőkép állítjuk elő: 1 1/2 kg. quassiafát egy éjen át 10 liter vízben az-

tatunk és másnap reggel jól megfőzzük; azután 100 liter vizet öntünk egy petroleumos hordóba, egy darab szövetet teszünk rá és a quassiafőzetet ráöntjük. Mikor a főzet mind befolyt a hordóba, a quassiafát eltávolítjuk, mert nincs szükségünk rá. Ezután 2.5 kg. kenő (káli) szappant adunk a keverékhez, mely így a permetezésre készen van és bármikor használható s anélkül, hogy a leveleknek legkevesebb kárt is okozna, radikális pusztítószere a levéltetveknek. Még őszi barackfákon is aggodalom nélkül használható. A quassiafőzetet tavasztól őszig el lehet tartani betakarva és a levelek permetezését elkezdjük, mikor a tetvek mutatkoznak. Ha többször ismételjük így a permetezést, végül egészen el fog pusztulni a tetű. Egy kg. quassiafa ára a gyógyszerárban vagy drogériában mintegy 2 korona és a kenőszappan 60—70 fillér. Tehát 100 liter keverék 3.50—4 koronába kerül.

2. A második válasz azt mondja: 5 kg. quassiaforgácsot annyi (cca 28 liter) vízben főzzük és aztán 24 óráig állva hagyunk, hogy a szöveten való átszűrés után 20 liter főzetet kapjunk. Azután 5 kg. káliszappant 20 liter lágy vízben melegítés és kavarással közben feloldunk és a permetezőbe belőle 8 liter vízhez 1 litert adunk. Fontos az eredményre nézve, hogy mikor permetezzünk először. Ennek itt az ideje, mikor az idő kezd melegezni, — rendszeren már márciusban — és a hajtásokon és rügyeken az áttelelt peték éledni kezdenek. Ekkor első ízben permetezzünk, még pedig úgy, hogy az oldat minden ágat és rügyet érjen. Hűvösebb időben 8—10, melegebb időben 4—5 nap múlva megint kell permetezni és meg kell figyelni, hogy nem lép-e föl újból a tetű. Ha idejében és ügyellel végezzük az eljárást, akkor nem kell a levéltetvek elhatalmasodásától tartanunk.

3. A kertivetermének földibólhájának és a málna meg piszkebokrok hernyójának irtására alkalmas a szuperfoszfát és ammóniák szuperfoszfáttal való porozás. Ugyanezen a módon lehet eljárni a fiatalabb gyümölcsösökben is a levéltetvek ellen, még pedig legelőnyösebben a legfinomabb poralaku thomas-liszttel, melyet alkalmas eszközzel, fákra és bokrokra elhintünk. Ez által a porozás által a rovarvilág mindenféle kártevői, hernyók, tetvek, stb. elpusztulnak, anélkül, hogy a thomasliszt a növénynek ártana. A thomasliszt a levelek külső és belső felületéhez jól odatapad; de ezt egy porozással nem érjük el, hanem az első után 2—3 hét múlva megint kell végezni. A thomaslisztet az eső lemossa és akkor az trágyázó hatása lesz.

A korai vetés és a drótféreg. A korai vetés előnye *elméletileg* nagyon szépen meg vannak állapítva a tavaszi árpára nézve is: hogy biztosítja a növényt, megerősíti és kifejleszti a gyökérzetet, úgy hogy képes lesz ellenállni a bekövetkező száraz időnek, mert kellő sűrűségben és árnyékolással beborítván a földet a növényzet, a májusi és júniusi szárító napsugaraknak jobban ellenáll és végül, hogy hosszabb életet ad a növénynek.

Gyakorlatban azonban ezek az előnyök nem mindig válnak be. Hogy jó minőségű

sűrűrpát biztosítsunk magunknak, szükséges, hogy a mag magától csirázzék ki és hogy a növényzet fejlődése tökéletes legyen, mert különben utónövés áll be és ez az utónövés az aratás napján éretlen magot eredményez és ennek következtében egyenetlen színű és nagyságú terményt ad. Ezeket a hátrányokat tapasztalatom szerint gyakran a korai vetés okozza. Azok az erők, melyek a korai vetés után a gazda ellen támadnak, nagyobbak, mint azok, melyeket ezáltal megszerez. Ilyenek a vetési varjúk magpusztításai, az időjárásnak márciusban való nagy szélsőségei, a gyakori éles fagyok és csipős szelek abban az időben, mikor a zsenge növény éppen kibúj a földből és végül, de leginkább a drótféreg kártétele.

Ez az utóbbi a legnagyobb veszedelmek egyike, mely a gazdát különösen könnyebb talajokon sújthatja. Bármily jó legyen is a talaj állapota a vetéskor, bármily kedvező időjárás legyen is márciusban és a mag bármily gyorsan csirázzék is, a növény bármily szépen fejlődik is, a drótféreg legszebb és legindokoltabb reményeinket megsemmisítheti. A folyó évben két ízben tapasztaltam, hogy az árpát, melyet február végén és március elején vetettek olyan kedvező talaj- és miveltési viszonyok közt, amilyenek áprilisban szoktak lenni, a későbbi kedvezőtlen idő miatt, mikor a zsenge növény nem fejlődhetett elég gyorsan, megtámadta a drótféreg és tönkretette, még mielőtt kibújhatott volna a földből.

És úgy látszik, hogy biztos szerünk még mindig nincs ez ellen a drótféreg ellen. Mindaz, amit tehetünk, az, hogy mindent megtegyünk, mi által a növény erősebb növekedését előmozdithatjuk: hengerezünk a könnyebb, fogasolunk a kötöttebb talajokon, hogy a napnak és levegőnek behatolása könnyebb legyen, azután meg helyesen alkalmazott trágyázás segíthet majd a növénynek. Közönséges sónak a magnak elvetése után való elhintése is ajánlatos: nem mintha elpusztítaná a drótférget, hanem mert ezáltal az lejjebb megy be a földbe és lehetővé teszi a mag kifejlődését. Ha egyes ekével többször szántunk, ezáltal a madarak fölshedhetik a drótférget és ezáltal is kissebbítjük a veszélyt. Ahol a viszonyok kedvezők, ott a korai vetés előnyös lehet, de ahol drótféreg van, ott nem ajánlatos. (*The Agricultural Gazette.*)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Időjelzés.** A fagy kimaradását eszközölő erőhatás mint azt akkor fel is tételeztem esőt létesített, ami által nemcsak a veszélyt háritotta el, de áldást is hozott. mint egy megmutatva, hogy közbe jött erőhatások miként módosíthatják az időjárás jellegét, a melyet nekünk embereknek csak el kell lennünk a természettől s alkalmaznunk kell védekezésünkre, amennyire ily erőhatások rendelkezésünkre állanak.

Június havának még hátra lévő csomópontjai 17—21—22—24—26—28—29—30-ra esnek, hol a melegebb s legállandóbb idő 17—21-ke s a hónap legvégén várható, különben a többi napokon csapadékos és inkább

AGRARIA

magyar gépforgalmi
résztvény-társaság

resiczai mezőgazdasági gépgyáranak vezérigazgatója

Mezőgazdák különös figyelmébe!

Eltörhetetlen tégelyacélekefej.

Páncélacél-kormánylemezek.

Magasított acél-ekkefej.

Porvédő kerekek.

Acél gerendely.

Tiszta acélangyag
s a j á t
hámorainkból.

Rövidített leveleim: „Agraria“ Budapest, V., Váci-ut 2. Sürgősen: „Agraria“ Budapest.

Csak kitámasztott nyeregkerettel bíró taligát szállítunk.

Kérjünk árjegyzéket mivel ez az összes talajmívelő-gépeket terjedelmesen ismerteti és egyáltalán a talaj alapos megmunkálására terjedelmes, szakszerű és minden gazdának értékes felvilágosításokat nyújt — és díjmentesen küldetik.

Ekegyártás terén legelső-rangú magyar gyártmány, felülmúlja meg a legnevezetesebb idegen gyártmányokat is.

— Erdély kávé forrása a Flumel Kávé-behozatali Társaság fióktelepénél, Mátyás-király-tér 12. (Bittó Rezső mellett) a legkiválóbb fajú kávék mesés olcsó árban szereshetők be. Vidékre 5 kgos megrendeléseket bérmentve és vámmentesen foganatosítunk. Telefon! 1436.

NÉPBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KOLOZSVÁRT
Dák Ferenc-utca (ezelőtt: Belközép-utca) 37. sz. alatt Korbuly-ház) olcsó jelzálog és váltókölcsonöket nyújt és **BETÉTRE 5 SZÁZALÉK KAMATOT AD**

Irodalmi Megjelent
KUNOSSY, SZILÁGYI és TÁRSA
jelentés! Könyv-, mű- és zeneműnyagkereskedésében

az 1905. évre szóló
Hasznos Könyvnapár,

mely irodalmi részében rendkívül érdekes közleményeket ad Bródy, Dömötör, Mikszáth, Radó és Szomaházy tollából és felüli a klasszikus és modern magyar irodalom összes nagyszabású alkotásait, valamint az egész magyar irodalom termékeit bibliographiai csoportosításban. A könyvnapárban előforduló műveket

csekély havi részletfizetésre szállítjuk.

Ezen terjedelmes és a könyvszükséglet megválasztásánál nélkülözhetetlen nagybecsű díjtalanul és bérmentve segédkönyvet mindenkinek küldjük. Ezenkívül kívánatra szívesen küldjük a német irodalmat felölő gazdag tartalmu könyvjegyzékünket és zeneműjegyzékünket is.

Czégünk, mely az irodalom és művészet érdekeit kívánja első sorban szolgálni, mindenkinek, még a legszerényebb jövedelemmel rendelkezőknek is lehetővé teszi, hogy könyvszükségletét előnyös fizetési módokkal, csekély részletek mellett beszerezhesse.

Tessék kérni az 1905. évi Hasznos Könyvnapárt díjtalanul és bérmentve!

Vidéki, helyi és utazó képviselők, kik e szakmában már megfelelő szép eredménnyel működtek, a legelőnyösebb feltételek mellett nyernek alkalmazást.

Kunossy, Szilágyi és Társa
• Könyv-, mű- és zenemű-
nyagkereskedés és kiadóvállalat
Budapest, Ujvilág-utca 16.

A legjobb minőségű legolcsóbb gyári árban kapható

— juta- és len- —
ZSÁK,

vizhatlan kazal-, gép- és szekér-

PONYVA

bármily méretben a

FISCHER J.

ponyva- és zsákárúházában BUDAPEST, V., Nádor-u. 31-33.

KÖLCSÖN-PONYVÁK

a hordás és cséplés idejére mérsékelt kölcsön-díj mellett. — Sodrott szőlőkötöző fonalak, sokkal jobb a raffiánál.

Eladó

200 drb. prima 1½ éves hizott racka ürü azonnali vagy későbbi átvételre.

Bővebb felvilágosítást nyújt Györffy Gyula **Alsó-Farkadin.** u. p. **Hátszeg.**

Posnansky és Strelitz

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 27. szám
Gyár: ERZSÉBETFALVA

Ajánlanak:

Aszfalt,
Fedőpapirlemez,
Kátrány,
Carbolineum,
Carbolsav,
Creolin-t stb.

1533.

— legjobb minőségben, jutányos árak mellett. —

Kizárólagos kalapraktár
a Kalap-királyhoz

Kolozsvárt, Mátyás király-tér (Főter) 17. sz. legdúsabb választék bel- és külföldi férfi és gyermekkalapokban, cylinderekben, sport és vadászsapkákban. 1552

Specialis üzlet! Legolcsóbb határozott árak!

Mótor-benzint

minden fajsúlyban és mindennemű motorhoz alkalmassat jutányosan szállít a

Kőolajfinomító-gyár Részv.-társ.

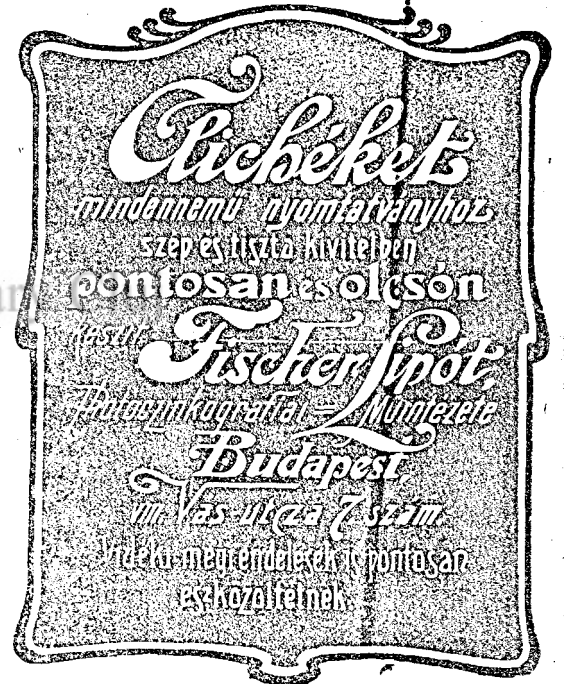
brassói gyarából.

Megrendelések a brassói irodába intézendők Benzin adómentességére vonatkozó eljárást illetőleg, a kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik. 1351.

A czimre tessék vigyázni! 1479

Hantz Sándor könyvkötő

Kolozsvárt, Mátyás király-tér 9. szám.
E szakmához tartozó munkákat verseny felülmúló izléssel tartósan és olcsó árért készítik. Fizetések fél vagy egész évi elszámolásra történhetnek.

Fischer's Spot
mindennemű nyomatványhoz
szép és tisztá kivitelben
pontosan és olcsón
Fischer's Spot
Budapest
Több mint 600 első díj!!!
Évi gyártás kb. 80,000 Alfa separator.
Arjegyzékkel, költségvetéssel, utbaigazítással
készséggel szolgálunk. 1018.

„Grand Prix“ (a legnagyobb kitüntetés)
a saint-louis-i világkiállításon.

Alfa Separator R. J.

Iroda és gyár: Budapest, VI., Lomb-utca 11.

Tejgazdasági Gépgyár.

Szállít tejgazdasági eszközöket és gépeket!
Tehénészetek, tejgazdasági telepek, tejszövetke-
zetek berendezése!

Mindig friss sajtoltó por és folyékony oltó!

Több mint 600 első díj!!!

Évi gyártás kb. 80,000 Alfa separator.

Arjegyzékkel, költségvetéssel, utbaigazítással
készséggel szolgálunk. 1018.

Mindennemű, vízben oldható és szavatolt beltartalmú **műtrágyafélék,** ugymint: csontliszt és ásványi **superfoszfátok,** valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu superfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand-lpar Részvénytársaságnál

Központi irodája: BUDAPESTEN, V. ker., Nádor-utca 4. szám, a hová a rendelések és mindennemű kérézősködések intézendők. Rendeléseket készséggel elfogad és közvetít az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

BENZINMOTOROK, GŐZCÉPLŐKÉSZLETEK, ARATÓGÉPEK ÉS EGYÉB MEZŐGAZDASÁGI GÉPEK

legujabb szerkezetben és legjobb kivitelben kaphatók

1458

A m. kir. államvasutak gépgyárának vezérügynökségénél

Budapest, V. kerület, Váci-körút 32. szám

Árjegyzéket és költségvetést kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Erdélyi képviselő: WESSEL LEÓ Kolozsvár, New-York-szálloda.

BAZALTFESTÉK

a legtökéletesebb és legyegyszerűbb hidegvizfesték homlokzatok és helmázolások részére. — Viharálló, mosható, tűzbiztos. —

MIKROSOL

a legjobb és leghathatósabb szer fagomba, falmállás, nyálka és penészgomba, valamint ezek okozta nedvesség és dohos levegő ellen. — Ajánlattal és prospectussal szívesen szolgálnak

az egyedüli gyárosai

Lutz Ede és Társa, festékgár

BUDAPEST, VII., Órnagy-utca 4.

1568. II.

Törlesztő kölcsönök.

Erdélyrészi Magyar Jelzálog Hitelbank

Részvénytársaságnál

Kolozsvárott, Rózsa-utca 1. sz. (emelet.)

igen előnyös feltételű törlesztő kölcsönök kaphatók föld- birtokok és városi bérházakra.

Kölcsönkérvényekhez melléklendők: a legutóbbi hitelesített telekkönyvi kivonat és a hitelesített kataszteri birtokiv. — Bérházaknál a telekkönyv, házberadó vallomás hitelesítve és az épület vázrajza. — Kölcsönök 400 koronától kezdődőleg bármily magas összegig kaphatók. — Becslési költség csak nagy összegű kölcsönöknél számíttatik, kisebbeknél az eljárás díjmentes. — Ügynökök közvetítésére nincs szükség, miután mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál az

Igazgatóság.

1501 Hivatalos órák d. e. 9—1 óráig.

Gyors és olcsó lebonyolítás.

Teljes 100-as árfolyam.

Személyszállító vonatok indulási ideje 1905. május 1-től.

A vonatok indulási ideje közép-európai idő szerint van megállapítva. Az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli idő a percek aláhuzásával van megjelölve.

1577

Budapest felé:

515 sz. gyors v.	511 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	545 sz. Tr. sz. sz.	507 sz. szem. v.	501 sz. gyors v.
5 ²³	12 ⁵⁹	7 ¹³	1 ³⁰	6 ⁰⁵	11 ¹⁰

Kolozsvárról indul:

Dés felé:

2 sz. szem. v.	14 sz. vegy. v.
7 ³²	5 ³²

Brassó felé:

502 sz. gyors v.	508 sz. vegy. v.	512 sz. sz. sz. t. v.	506 sz. szem. v.	516 sz. vegy. v.
6 ¹¹	8 ³⁰	5 ³²	8 ⁵⁴	10 ⁵¹

Predeal felé:

530 sz. szem. v.	592 sz. sz. sz. t. v.	502 sz. gyors v.	582 sz. vegy. v.
3 ⁵⁵	6 ⁵⁰	2 ¹⁹	11 ³⁵

Budapest felé:

507 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	501 sz. gyors v.	601 sz. gyors v.
5 ³²	2 ⁴⁵	8 ⁰⁷	2 ⁴⁵	10 ²⁶

K.-Vásárhely felé:

7802 sz. szem. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
5 ¹⁵	2 ⁵⁰	8 ⁴⁵

Zernest felé:

7711 sz. vegy. v.	7717 sz. vegy. v.	7715 sz. vegy. v.
8 ³⁵	3 ⁰⁰	9 ³³

Brassóból indul:

Tövissről indul:

Maros-Ludasról ind.

Brassó felé:

506 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	508 sz. vegy. v.	604 sz. gyors v.
12 ²⁰	8 ³⁷	1 ²⁸	11 ⁵⁴

Kolozsvár felé:

515 sz. szem. v.	505 sz. szem. v.	507 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	511 sz. szem. v.
12 ⁴³	3 ³⁸	1 ⁵⁷	8 ¹²	9 ⁰⁰

Arad felé:

605 sz. szem. v.	607 sz. szem. v.	601 sz. gyors v.	625 sz. vegy. v.	623 sz. vegy. v.
3 ⁵⁵	2 ⁰⁰	3 ³³	8 ⁵⁵	8 ¹⁶

Beszterce felé:

7112 sz. vegy. v.	7164 sz. sz. sz. t. v.
3 ⁴⁵	9 ⁰⁶

Kis-Kapusról indul:

Nagy-Szeben felé:

7302 sz. szem. v.	7364 sz. sz. sz. t. v.	7304 sz. szem. v.	7312 sz. vegy. v.
2 ²⁸	4 ⁴³	11 ²⁰	7 ¹⁰

Nagy-szebenből indul:

Kis-Kapus felé:

7311 sz. vegy. v.	7363 sz. sz. sz. t. v.	7301 sz. szem. v.	7303 sz. szem. v.	7313 sz. vegy. v.
7 ³¹	12 ⁵⁸	4 ⁴⁵	11 ²⁰	3 ⁰⁰

Brassóból indul:

Sepsi-Szent-György felé:

7802 sz. vegy. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
5 ¹⁵	2 ⁵⁰	8 ⁴⁵

Segesvárról indul:

Sz.-Udvarhely felé:

7612 sz. vegy. v.	7614 sz. vegy. v.
3 ¹⁰	10 ³⁴

A 7303. és 7304. sz. vonatok csak kedden és pénteken közlekednek. — A 7164. sz. vonat csak hétfőn és csütörtökön szem. száll. közlekedik.

Maros-Vásárhelyről indul:

S.-Szt.-Györgyről

Nagy-Szebenből

Kocsárd felé:

7001 sz. szem. v.	7005 sz. szem. v.	7003 sz. szem. v.	7011 sz. vegy. v.
5 ²⁰	12 ²⁵	5 ³⁸	9 ³⁵

Szász-Régen felé

7014 sz. vegy. v.	7016 sz. vegy. v.	7018 sz. vegy. v.
5 ⁰⁶	10 ⁴²	5 ⁴⁵

Brassó felé:

7801 sz. szem. v.	7803 sz. szem. v.	7811 sz. vegy. v.
4 ⁵⁰	8 ⁵⁰	12 ³⁹

Csik-Szereda felé:

7012 sz. vegy. v.	7902 sz. vegy. v.	7904 sz. vegy. v.
4 ⁵⁵	7 ⁰⁰	10 ⁴¹

Fogarás felé:

9722 sz. vegy. v.	9724 sz. vegy. v.
4 ²⁰	2 ⁰⁰

Uri Rezső Sertéseket

sertésbizományos

BUDAPEST,

VIII., Bérkocsis-utca 12.

sovány és hizott állapotban a legmagasabb napi árakon értékesít. 1534.

Fischer és Társa

Faiskolák

Nagy-Enyed (Alsó-Fehérmegye.)

Szakszerűen nevelt gyümölcsfáknak tömeges produkálása a legfinomabb és legjobb csemege

és kereskedelmükben. Gyümölcsvadoncok, Gleditsiák, Akáczfák, Spárga, Rhabarber Gömbakác, Szamóca, Ribiszke (vörös szőlő), Egres stb. stb.

Megbízható kiszolgálás. -- Olesó árak.

Szakszerű csomagolás. 1352

BÜKKFA-SZEN

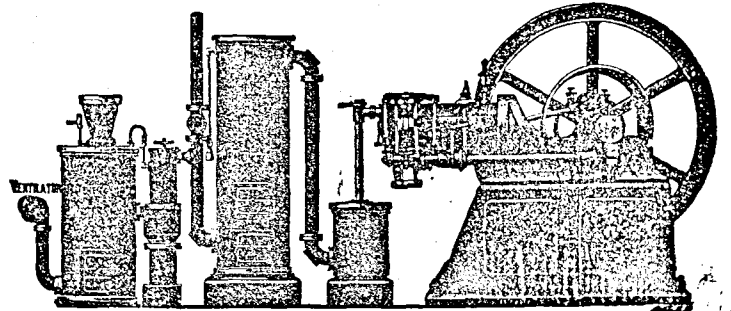
waggonszámra métermázsánként 2 koronak 80 filléért Rettegi sz.v.v. állomáson waggonba rakva, lehát a legolcsóbban beszerezhető

Gróf Teleki László Gyula úr erdélyrészi erdészeténél

Kecsed, u p. Nagy-Iklód.

NB. Zsákban való szállítás rendelésénél a zsák önköltségen számítatik fel; vagy zsákot kérünk küldeni. Szállitunk szemet kisebb mennyiségben is, csak az illető küldjön zsákot, vagy pedig a zsák árát is felszámítjuk.

Megrendeléseket szíveségből átvesz az „Erdélyi Gazda” kiadóhivatala is. 1423

1465.

Eredeti OSERS és BAUER motorok

BUDAPEST, VI., Podmaniczky-utca 18.

Motorgyár és vasöntöde: Bécs.

Benzin- és petroleum-motorok és locomoblok, szivó-gáz-motortelepek 2-3 fill. üzemköltséggel. — Kedvező fizetési feltételek. — Elsőrangú gyártmány. — Költségvetés és árjegyzék ingyen.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH,
Budapest, Váci-körút 63.

Által a legj. utányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,

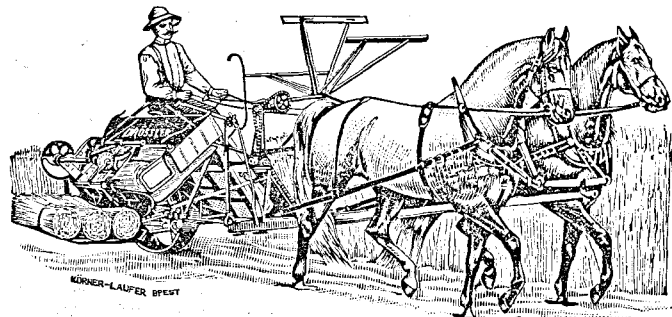
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, löhő-cséplők, tisztító-rosták, korokolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, b. ronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecs kavágók, répavágók, kukorica-morzsolók, d. aratók, őrlőmalmok, egytetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

1242

Drössler Károly

cs. és kir. szabadalmazott gazdasági gépgyár
BUDAPEST, VI. Váci-körút 59. 1449

Szállit: Magánjárókat, Locomobilokat, teljes Gőzcséplőkészleteket, Gőzekekészleteket, „MILWAUKEE” Fűkaszálógépeket, Arató- és Kévekötőgépeket, leg-

újabb szerkezetű „Rákóczi Drill” vetőgépeket és mindenféle egyéb gazdasági gépet szolid és tartós kivitelben. Árjegyzékkel és Árjánlattal kívánatra díjmentesen szolgálók.

Cséplőgéptulajdonosok!

A belügyminiszteri 73595-1903. sz. rendelettel előirt

mentőszekrények

gőzgépekhez

erős vasból

teljesen felszerelve

38 koronáért

Járgánygépekhez pléhdobozban 6.50 koronáért beszerezhetők a

„Magyar orvosi műszertárban”

orvosi műszerek, kötszerek és sérvkötők gyára

Budapest, VII., Kerepesi-út 32. szám.

Pótláshoz szükséges egyes szerek jutányos árért szállítanak.

1528

Specialista sérvkötőkben!

KELETI-féle legújabb cs. és kir. szab. sérvkötő pneumatikus gummi-pelottával, a legtekélyesebb a maga nemében!

Árak: Egyoldalú . . . 12 korona.
Kétoldalú . . . 24 korond.
T. Testgyógyászati gyáramban teljes jótállás és legjutányosabb árak mellett készülnek továbbá:

műlábak és műkezek, amputáltak részére.

Műfűzők és egyenestartók ferdénköntések részére.

Járó- és támgépek

comb-, térd- és bokazületgyulladásnál stb.

Haskötők gyomorháj, vándorvese, köldöksérv és lógó has ellen. Gürcsér harisnyák.

Legújabb 1905. évi körülből 3000 díszes ábrát tartalmazó Árjegyzéket titoktartás mellett küld ingyen és bérmentve.

KELETI J. orvossebészeti műszergyáros Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.

1452 (a főtisztelendő Servita-rend zárdalapötájában)

Gyár: Központi városház. Alapítva: 1878

Ötvös-borok.

Minden mennyiség és minőségben egyedül kaphatók

Ötvös Dánielné

bornagykereskedő pinceszéből

Telefon 511.

Kolozsvár.

Telefon 511.

Vezérképviselője: A Münchener Pschor és a Pilsener I., Résvény Kőbányai Polgári és Temesvári gyártelep söröződének.

Udvari Szállítója:

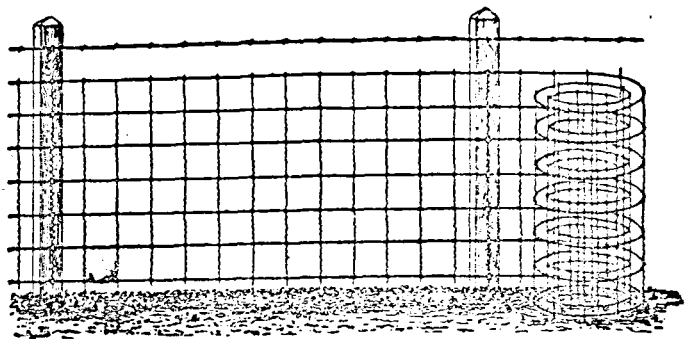
Ő Felsőge a magyar királynak és osztrák császárnak.

Ő Felsőge a német császárnak és porosz királynak.

1498

Bámulatosan olcsó kerítések!

Szőlőtermelők figyelmébe!

Mezőgazdák figyelmébe!

HAIDEKKER SÁNDOR

sodronyszövet-, fonat- és kerítésgyára

BUDAPEST, VIII., Üllő-út 48. szám.

Ajánlja kizárólagosan szabadalmazott **Hungária sodronyfonatát**, mint a legcélsebb és legolcsóbb kerítési anyagot, mely előnyeivel fogva felülmul minden eddig alkalmazott sodronykerítést. A szőlő- s mezőgazdaságra nézve rendkívül fontos eme találmány előnyei: **Olcsóság!**

Horganyozott vassodronyból (nem kell befesteni):
körülbelül 5 centiméter lyukbőséggel,

Készletben: 1 és 2 méter magasságban valamennyiből, 1-50 méter magas ságban 1-8, 2-, 2-2, 2-5 és 2-8 milliméter dróterösségűekből.

Sodronyerősség: 1-2 1-4 1-6 1-8 2- 2-2 2-5 2-8 mm
Ár □ méterenként: **40 48 56 64 72 86 100 120** fillér

Körülbelül 3x5 centiméter (hosszukas) lyukbőséggel:

Készletben: csakis 1 méter magasságban valamennyi dróterösségben.

Sodronyerősség: 1-2 1-4 1-6 1-8 2- 2-2 2-5 2-8 mm.
Ár □-méterenként: **58 66 74 82 96 110 130 150** fillér.

Csomagolásért, földadáért és kezelési költségeikért számítok négyzögméterenként 1 fillért, de egy küldeménynél legalább 50 fillért.

Célszerűség: A fonat elegendő sűrű lévén, még apró baromfi áthatolását is meggátolja; felső és alsó szélét pedig szurósak, tehát az átmozgást megnehezíti. A fonat csavart szálal — mint vékony sodronyfonatok — a kerítés hosszirányában futnak, miáltal nagy az ellenálló képessége; a keresztirányban pedig hullámosak, a szálak összecusúsása tehát ki van zárva.

Könnyű kezelés: Kézrel meghuzva, egyszerűen a fűdúcokhoz szegezendő horganyozott kettős szegekkel, a fonat sima és feszes marad. Nagy előnye a fonat fesszege, ami lehetővé teszi azt, hogy a fonat bármikor ismét leszedhető és más helyen ismét fölérősíthető. A fonat összekuszálódása ki van zárva. — Feszítő-sodronyok, csavarok stb. alkalmazása fölösleges. A fonat fölött egy-két sor tűskésodrony alkalmazva, a kerítés tetszés szerint megmagasítható. — A tűskés sodrony ára méterenként 6 fillér.

Számos elismerő levél áll rendelkezésre. 1543

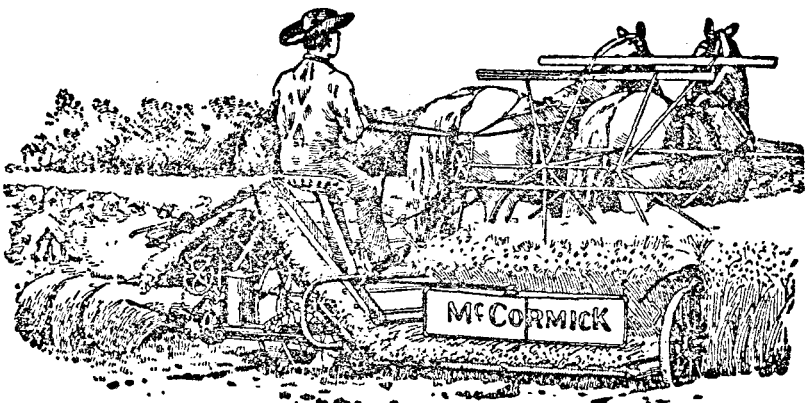
Továbbá gyárt és szállít: közönséges gép- és kézi sodronyfonatokat mindenféle célokra; csinos és erős kivitelű kapukat és ajtókat, valamint nyaraló-, park- és erkélyrácsokat vaskeretes sodronyfonat és kovacsolt vasból, föld- és kavicsrostákat, kosarakat magtár-ablakrostélyokat, ökrös szájkosarakat, szikrafogókat, szőlőbogyózórostákat, cséplőgépekbe való gabonaosztályozó-hengereket stb.

Mc. Cormick Harvesting Machine Comp.

(Chicagói aratógép.)

KNECHT E. J., igazgató.

Budapest, V., Váci-ut 30.

Gyártmányok: Kévekötoget, „Daisy“ marokrakó aratógép, fűkaszalógép, szénagyűjtő gerebnye és „Mailla“ kévelőtőfonal gyártmányai. Amerikai tárcás boronák, rügös boronák, cultivátorok, szénaforgatók, kukorica-vetőgépek. Katalógusok ingyen és bérmentve. 1524 Felvilágosításokkal készséggel szolgálunk.

Legteljesebb Magyar Levelező.

Levélminták, beadványok, folyamodványok, kérvények, családi, kereskedelmi és más levelek helyes szerkesztésére.

Szerkesztette: **KNORR ALAJOS** ny. kir. táblabíró.

Harmadik javított és bővített kiadás.

Ára füzve 6 kor., aranyozott vászonkötésben 7 kor. 20 fill.

ÖNÜGYVÉD vagyis gyakorlati útmutatás jogügyletek elintézésére, okiratok a beadványok szerkesztésére, a legújabb törvények alapján, 378 irománypéldával felvilágosítva bírák, ügyvédek, jegyzők és felek használatára, írta:

KNORR ALAJOS

köz- és váltóügyvéd, III. oszt. vaskoronarend lovagja, ny. kir. ítélőtáblai bíró. 1450. II.

Hatodik egészen átdolgozott kiadás.

VI. egészen átdolgozott kiadás, a legújabbban szentesített törvényekhez alkalmazva. Ára füzve 10 kor., bekötve 12 kor.

Ifj. **NAGEL OTTÓ** könyvkiadóhivatalában Budapest, VIII., Muzeum-körút 2. szám (a Nemzeti Színház bérházában)

GANZ és TÁRSA

vasöntő és gépgyár részvénytársaság

• LEOBESDORF. • BUDAPEST. • RATIBOR. •

Városi üzlet: BUDAPEST, Ferencziek-tere 2.

Ajánlja:

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára örléshez, önműködő lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és egyéb malomgépeit, mint felvonókat, szitákat, szállítócsigákat, zsákfelvonókat, detachurók- és egész malomberendezéseket.

Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

Elektromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Bánki rendszerű benzin és petroleum motorokat és locomobilokat.

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve. 1485

Gépolajokat,
Gépkenőcsöt,
Kocsikenőcsöt,
Vaselint,
Petroleumot,
Kékkövet,
Kátránytermékeket,
Zsákot, ponyvát,
Disznózsirt,
Szalonnát,
egyéb gazdasági
cikket.

megbízható jó minőségben,
legjutányosabb árban ajánl

Kramer Lipót
nagykereskedő.

BUDAPEST, V.,
Kálmán-utca 3.

Szövegnyelvi: „Ceres“ Budapest.
TELEFON: 38-11.

Aranyjékekkel és részletes
külön ajánlattal általában szol-
gálok. 1531.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10. II. em.

Alakult 1900.

Biztosítéki alap:

Alapítványok:	Korm. hozzáj. elemi ágazatban	400.000.— K.
	Alapítók	1.278.240.— "
	élet	200.000.— "
Tartalékok		455.436.11 "
	Összesen:	2.333.676.11 K.

1901. évi fölőslég	90.349.— K
1902. " " "	59.782.36 "
1903. " " "	109.331.73 "
1904. " " "	72.438.23 "

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módokat szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből ugy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. 1903. évben jégkár ellen biztosítottak 4%-os díjvisszatérítést kaptak. 1904. évben a jégkár ellen biztosítottak 2%-os díjvisszatérítést kaptak.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

1013

az igazgatóság.

Hiánytpótló munka.

A magyar könyvtermelés diadala!!

Páratlanul álló diszes kiállítású, képekkel gazdagon tarkított, érdekesen megírt munka jelent meg a nagyközönség számára:

A Világ Történelme

SZERKESZTI
ENDREI ZALÁN.

Ezt a munkát kiváló művészi értékű, nagy mesterek festményei után készült színes műmelléletek díszítik. A munkában magában 1200 több szép értékes, érdekes kép van.

A szép, pazar pompájú műmelléleteken, a gyönyörködtető képekhez teljesen megfelelő érdekes előadású a szöveg, amely oly könnyedén, oly szorakoztatón adja elő a világ történelmét, hogy az olvasónak nemcsak gyönyörűsége telik benne, de szellemi pihenésül is szolgál. A munka nem száraz tudományos könyv.

Mindenki, aki a történelem iránt érdeklődik, ennek a munkának a megismerése után azt fogja mondani: Ez az, amit régen keresek, ez az amire szükségünk van.

Hogyan győződhetünk meg ennek igazságáról?

Kérjünk mutatványszámot, melyet a kiadóhivatal ingyen küld meg.

Mi a munka ára?

Füzetenként 40 fill. (20 kr.), előfizetési ára 1/4 évenként (13 füzetért) 5 kor. 20 fill. (2 frt 60).

Minő kedvezményben részesül, aki előfizet?

Ingyen kap a munka 3 kötetéhez páratlanul álló, diszes iparművészeti becsü bekötési táblát. A tábla értéke 20 korona. Ezt csak az előfizetők kapják. Amikor a munka készen lesz, ára tetemesen drágább lesz, mint most füzetenként vásárolva, vagy előfizetés útján.

Hogy rendelhetjük meg legkényelmesebben a munkát?

Levágjuk az alábbi szelvényt, egy levelezőlapra ragasztjuk és a levelezőlapra a következő címet írjuk:

A Világ Történelme
t. kiadóhivatalának

Budapest,

VII. Erzsébet-körut 38.

A „Világ Történelme“ Kiadóhivatalának

Budapest, VII., Erzsébet-Körut 38.

Alulírott ezennel megrendelem A Világ Történelme című füzetekben megjelenő, képes díszmunkát és kérem, hogy címemre a hetenként megjelenő füzeteket elküldjék, az 1/4 évi előfizetést 5 K. 20 fill. (2 frt 60 kr.) utánvétellel az első füzet beküldésekor szedjék be; a további előfizetést negyedévenként pontosan előre fogom beküldeni. Jelen megrendelésemből kifolyó rendes előfizetésemért **kedvezményül** megkapom a munkához készült diszes bekötési táblákat és a füzetgyűjtő mappát **teljesen ingyen**.

alíírás.

Kérjük tisztán és olvashatóan kitölteni.

Megrendelő neve: .....

Allása: .....

Teljes címe (város, utca, megye, u. p.): .....

Levelezőlapon címünkre beküldendő.

Tessék levélni és levelezőlapra ragasztani.

!! Tessék mutatványszámot kérni !!